

CHIKANE:

**BIODIVERSITETSFORSKERE
BLIVER BEGRAVET I
KLAGER OG ANSØGNINGER
OM AKTINDSIGT**

SIDE 20

2152

**PROTESTER
OVER FORSKNINGENS
VILKÅR**

SIDE 15

**KRITIK AF
HASTVÆRK VED
GENANSÆTTELSE AF
AAU-REKTOR**

SIDE 4

**RÅD FRA PH.D. VED DANMARKS
BEDSTE FORSKNINGSMILJØ:**

**“DU SKAL
SÆTTE
KOLLEGERNE
FØR DIG
SELV”**

SIDE 6

KRITIK AF HASTVÆRK VED GENANSÆTTELSE AF AAU-REKTOR

Aalborg Universitet har genansat rektor Per Michael Johansen et år før tid, men det havde været mere naturligt at vente til den nye bestyrelsesformand og to nye medlemmer var blevet fundet, skriver Uddannelses- og Forskningsstyrelsen. Jura-ekspert vurderer, at det kun kan opfattes som en kritik af AAU-ledelsen.

DATANØRDER HAR FUNDET KODEN TIL DET GODE FORSKNINGSMILJØ

Forskningsgruppen NERDS på ITU er blevet kåret som Danmarks bedste forskningsmiljø. Et sted, hvor man deler tingene med hinanden – lige fra de gode ideer til klagen over, at ens forskning går dårligt.

BIODIVERSITETSFORSKERE: MODSTANDERE CHIKANERER OS MED ENDELØSE KLAGER OG ANSØGNINGER OM AKTINDSIGT

Et forskerhold fra AU er blevet rensset for en anklage om brug af tvivlsom forskningspraksis, men klagen er blot en af metoderne, som deres modstandere benytter til at chikanere dem.

PRIS SKAL SPARKE GANG I DISKUSSION OM DET GODE FORSKNINGSMILJØ

Ny pris handler om at lære, hvad der skaber forskningsmiljøer, hvor unge kan trives og udvikle sig fagligt.

Side 9

HENRIK DAHL LYVER I DEBATINDLÆG, HVOR HAN BESKYLDER FORSKERE FOR AT BEDRIVE PSEUDOFORSKNING

Folketingspolitikeren Henrik Dahl skriver, at han har modtaget sagsakterne i en klagesag fra en studerende, men i virkeligheden har han fået dem af højrefløjsaktivisten Jacob Naur.

Side 10

PROJEKT SKAL GENOPFINDE FORSKERENS ROLLE I DEN OFFENTLIGE DEBAT

Forskeren har tidligere i langt større grad indtaget rollen som 'den offentlige intellektuelle', der – uden at lade sig hæmme af faggrænser – tager ansvar for samfundsudviklingen.

Side 12

FORSKER-AKTIVIST I SKARPE ANKLAGER OM LEDELSESSVIGT

I et åbent brev kritiserer ph.d.-studerende Maria Toft sine ledere for at beskytte en kultur omkring tvungne medforfatterskaber og for ikke at respektere og beskytte retten til barselsorlov.

Side 14

PROTESTERENDE FORSKERE INVITERET TIL MØDE HOS MINISTEREN

2152 forskere har underskrevet et frihedsbrev, hvor de protesterer over forskningens vilkår. Nu er initiativtagerne blevet inviteret til møde med forskningsminister den 22. august.

Side 15

MÅNEDENS FOTO: ET GRØNT HÅB I NORDSØEN

En kunstig ø på Dogger Banke – vil kunne dække en stor del af EU's forbrug af grøn brint. Et kapitalforvaltnings-selskab har pengene klar.

Side 16

FORSKERE MISTER DERES LÆGE, NÅR DE VIL DYGTIGGØRE SIG I UDLANDET

Hun er ansat på ITU og betaler skat af sin løn i Danmark, men alligevel mistede lektor Lisbeth Klastrup sin familielæge gennem 20 år, fordi hun tog på forskningsophold i udlandet.

Side 18

"KLAGESAGEN HANDLER UDELUKKENDE OM HVAD DER ER GOD VIDENSKABELIG METODE"

Kjeld Hansen afviser, at det er chikane, at han klager over og søger om aktindsigt i forskernes arbejde. Det handler om, at sikre den videnskabelige kvalitet.

Side 22

VIS DIN PH.D.: DANSKE SPOR I HISTORISKE GRUSOMHEDER

Belgiske kolonister spredte død og lemlæstelse i Congo i slutningen af 1800-tallet, men de fik hjælp af mange danskere, der søgte eventyret, men endte som medskyldige i grusomme forbrydelser. Det skriver Sine Maria Vinther ph.d.-projekt om.

Side 24

LÆRING: STUDERENDE VAR PRØVEKANINER – OG DE ELSKEDE DET

I stedet for at lære sine kursister om klassisk forskningsformidling kastede Marianne Achiam de studerende ud i eksperimenter for at søge efter nye formidlingsgreb.

Side 26

NAVNE

Nye udnævnelser, priser og bevillinger.

Side 28

BAGSIDE: FINSKE PH.D.'ER FORSVARER VIDENSKABEN MED DRAGET SVÆRD

Den står på høje hatte og champagneslebne sværd, når finnerne afslutter deres ph.d.-forløb.

BLAD 04/22

Medlemsblad for DM's universitetsansatte, DM's forskningsinstitutionsansatte, Djøfs universitets- og forskningsansatte under Djøf Offentlig. Løsaabonnemeter: IDA, Pharmadanmark, Psykologforeningen.

Bladets leder skrives af repræsentanter for universitets- og sektorforskningsafdelingerne i DM og Djøf. Bladets leder udtrykker fælles holdninger.

Øvrige artikler i bladet er ikke nødvendigvis i overensstemmelse med afdelingernes synspunkter. Eftertryk er tilladt med tydelig kildeangivelse.

Ansvarshavende redaktør:
Troels Kølln (tko@dm.dk)

Redaktionelle medarbejdere:
Red. leder Claus Baggersgaard (cbl@dm.dk),
journalist Lasse Højsgaard (lah@dm.dk).

Øvrige henvendelser:
Sekretær Sidse Rølle Jakobsen (srj@dm.dk).

Redaktionens adresse:
Forskerforum, Peter Bangs Vej 30,
2000 Frederiksberg, telefon: 38 15 66 55.

Oplag: 8.200 eks.
Udkommer 7 gange i 2022.

Foto: Thomas Nielsen

Øvrige adresser:
DM, Peter Bangs Vej 30, 2000 Frederiksberg, tlf. 38 15 66 00.

Djøf, Gothersgade 133, PB 2126, 1015 Kbh. K, tlf. 33 95 97 00.

Grafisk produktion: OTW A/S.

Næste udgivelse: 1. september 2022.

Af Frederik Hertel, fællestillidsrepræsentant, Aalborg Universitet, næstformand, DM Universitet

Begrundet optimisme

Forleden cyklede børn rundt i gaden optaget af en leg, hvor de med hænderne omvendt på styret forsøgte at holde balancen og køre længst muligt uden styrt. At holde balancen er vanskeligt, når den ene hånd tager magten, så cyklen slår slag, der truer med at sende den cyklende hen over styret. Et sindbillede på samtidens universitetsledelse, hvor én part kan træffe beslutninger uden nødvendigvis at høre eller inddrage studerende og ansatte. Der er tale om en ledelsesmodel, der udspringer af universitetsloven fra 2003, og som har fundet inspiration i private virksomheders selskabsstruktur. Formålet er at sikre en værdiskabelsesproces, der kendes med sloganet "fra forskning til faktura". Loven har skabt en ledelsesmodel, som er blottet for checks and balances, der kan give ansatte og studerende en chance for at kvalificere beslutninger. Det er dermed også en struktur, der skaber risiko for, at der træffes forkerte beslutninger, og desværre også en struktur, der har vist sig kontraproduktiv ift. akademisk frihed.

Vi har dog grund til betydelig optimisme i forhold til at få ændret den danske universitetslov, sådan kan professor emeritus Peter Harders budskab til nordiske tillidsfolk fra universitetsområdet sammenfattes. På det nordiske møde deltog 30 repræsentanter fra Sveriges Universitetslärare och forskare (SULF), fra DM, IDA og Djøf i Danmark, Professorsförbundet i Finland, Professor-forbundet og Universitetslærerforbundet i Island og Forskerforbundet i Norge. Hovedsigtet var en diskussion

“

Den danske universitetslov er kontraproduktiv i forhold til at frisætte den energi, kreativitet og idéproduktion, der er en forudsætning for forskning og uddannelse på et internationalt højt niveau.

af forskningsfrihedens vilkår i Norden, og det var i den forbindelse, Peter Harder ikke blot præsenterede universitetslovens negative konsekvenser for bl.a. forskningsfriheden, men også præsenterede en ukuelig optimisme ift. at få ændret samme universitetslov. Vi er enige i den optimistiske vurdering – for den danske universitetslov er kontraproduktiv i forhold til at frisætte den energi, kreativitet og idéproduktion, der er en forudsætning for forskning og uddannelse på et internationalt højt niveau. Det handler ikke om at skabe særforhold for universitetsansatte og studerende, men om at forskning og videnstilegnelse forudsætter et fokus, engagement og en deltagelse, der bedst opnås gennem inddragelse i og indflydelse på væsentlige beslutningsprocesser. Det handler selvfølgelig også om, at universitetsansatte og studerende snubler over hverdagens problemer og derfor har førstehåndserfaringer

med problemerne og ved, hvilke løsninger der fungerer, og hvilke der ikke fungerer.

Det er imidlertid ikke kun universitetsloven, der presser forskningsfriheden på universiteter og lærestudier. Gennem de seneste årtier har forskere i de nordiske lande oplevet, hvordan den akademiske frihed og institutionelle selvbestemmelse er blevet sat under et voldsomt stærkt pres. Der foregår en ensretning og en kontrol af universiteternes virksomhed, som udspringer af økonomiske og politiske særinteresser og af kortsigtede nyttevurderinger. Sidstnævnte kendes bl.a. her i landet gennem det omtalte slogan: fra forskning til faktura. Kortsigtede interesser presser den enkelte forskers forskning og undervisning og er truende for forsknings-, undervisnings- og ytringsfrihed.

Danske universiteter skal være steder med frihed for ytring, tænkning, læring, forskning og akademisk frihed i det hele taget. Akademisk frihed kan ikke isoleres fra institutionel autonomi eller fra studerendes og ansattes deltagelse i forvaltningen af de videregående uddannelser. Det forudsætter medinddragelse af ansatte og studerende i styrelsen af universiteterne.

Universitetsloven skal reformeres, så der skabes et system af checks and balances, der sikrer forskeres og studerendes indflydelse på beslutningsprocesserne. Der skal udformes en universitetslov, der placerer hænderne på styret, så det undgås, at universiteter slår slag til siden, der sender ansatte og studerende hen over styret. ■

Styrelse kritiserer hastværk ved genansættelse af AAU-rector

Uddannelses- og Forskningsstyrelsen, der fører tilsyn med universiteterne, mener, at det havde været mere naturligt, hvis Aalborg Universitet havde ventet med at ansætte rektor, til efter at den nye bestyrelsesformand og to nye medlemmer var blevet fundet. Juraekspert vurderer, at det kun kan opfattes som en kritik af AAU-ledelsen.

Det vakte stor undren blandt ansatte på Aalborg Universitet, da det i februar kom frem, at stillingen som rektor skulle besættes i juni i år, da det er næsten et helt år, før den nuværende rektor Per Michael Johansens ansættelseskontrakt udløber 1. maj 2023.

Hvorfor sådan et hastværk, og hvorfor ikke vente, til den nye bestyrelsesformand og to nye eksterne medlemmer var fundet i juni, så den nye bestyrelsesformand kunne være med til at beslutte, om Per Michael Johansen skulle fortsætte, eller om tiden var moden til at skifte ud på posten?

Kritikerne mente, at hastværket skyldtes, at den nuværende bestyrelsesformand Lene Espersen ville sikre, at Per Michael Johansen kunne fortsætte yderligere seks år, inden hun selv skulle gå af som formand i slutningen af juni.

Sagsakter fra Uddannelses- og Forskningsstyrelsen, som Forskerforum har fået aktindsigt i, viser, at en ansat på AAU allerede den 17. februar i år skrev til styrelsen, der er tilsynsmyndighed for AAU og de øvrige syv universiteter, og udtrykte sin undren og bekymring over processen.

Den 7. marts skriver vedkommende igen til styrelsen og oplyser, at jobopslaget til rektorstillingen ikke er blevet annonceret nogen steder ud over på universitetets egen hjemmeside og jobbank. Den ansatte skriver også, at det er vanskeligt ikke at tænke, at der er tale om en vennetjeneste fra den afgående bestyrelsesformand til rektor, der gerne vil forlænge sin ansættelse.

Den 10. maj blev det offentliggjort, at et stærkt felt på ti havde søgt rektorstillingen, men at et enigt ansættelsesudvalg havde valgt Per Michael Johansen for en ny periode. Den 25. maj kom pressemeddelelsen om, at André Rogaczewski afløser Lene Espersen den 1. juli,

og at de to nye eksterne medlemmer bliver Christine Antorini og Anne Jastrup Okkels.

Ekspert: Det kan kun opfattes som en kritik

Ansættelsesprocessen blev gennemført i hast, til trods for at Uddannelses- og Forskningsstyrelsen i et brev til AAU dateret 5. april 2022 kritiserede forløbet.

Frederik Waage, der er professor i forfatnings- og forvaltningsret på Syddansk Universitet, vurderer, at brevet kun kan læses som en kritik af AAU-ledelsen, sådan som det er formuleret. Det siger han efter at have gennemgået sagsakterne, som Forskerforum har fået aktindsigt i.

Godt nok anerkender styrelsen, at AAU-bestyrelsen har kompetence til at ansætte rektor og dermed også til at tilrettelægge ansættelsesprocessen, men "Styrelsen bemærker samtidig, at det ville have været mere naturligt, hvis den aktuelle ansættelsesproces var blevet tilrettelagt på en sådan måde, at den nye bestyrelsesformand, som udpeges pr. 1. juli 2022, og eventuelt de to nye eksterne bestyrelsesmedlemmer, som udpeges henholdsvis pr. 1. juli og 1. august 2022, kunne være blevet inddraget i processen, idet ansættelse af rektor først skal ske pr. 1. maj 2023", står der i brevet.

"Styrelsens svar må læses sådan, at det er en atypisk måde, AAU har grebet det an på, og at det nok ikke er et eksempel til efterlevelse. Det kan ikke læses anderledes, end at styrelsen er kritisk, men der er formentlig ikke noget juridisk til hinder for fremgangsmåden, og styrelsen har jo heller ikke fundet anledning til at gribe ind", siger Frederik Waage.

I et skriftligt svar til Uddannelses- og Forskningsstyrelsen har AAU bl.a. begrundet det opskruede ansættelsesforløb med, at

Lene Espersen ønsker Per Michael Johansen tillykke med genansættelsen som rektor for en ny periode.

bestyrelsen fandt det bedst for universitetet, at en ny bestyrelsesformand og en delvis ny bestyrelse ikke skulle starte med at ansætte en ny rektor.

“Aalborg Universitet er en stor og kompleks organisation med mere end 3.000 medarbejdere og en omsætning på 3 mia. kr., der kræver indsigt for at forstå. Det er ligeledes vigtigt for bestyrelsens beslutning, at bestyrelsen netop har vedtaget en ny strategi, der rækker ind i de næste fem år. Den nuværende bestyrelse har derfor indsigt i, hvilken rektorprofil der kræves for at udfolde strategien”, skriver AAU i udtalelsen fra den 16. marts i år.

Den snart forhenværende bestyrelsesformand Lene Espersen ønsker ikke at udtale sig til Forskerforum, men henviser i stedet via AAU’s presserådgiver til sine tidligere udtalelser i forbindelse med sagen:

“Universitetet står jo over for at skulle implementere en ny strategi, som løber frem til 2026. Samtidig kommer der et antal udskiftninger i bestyrelsen, inklusive på min egen post som formand. I bestyrelsen har vi derfor fundet det bedst at skabe klarhed om rektorstillingen allerede nu, således at en ny formand og en delvis ny bestyrelse ikke får som deres første opgave at skulle finde en ny rektor, der skal implementere den nye strategi”, sagde hun i en nyhed på AAU Update den 21. marts.

Brug for bedre samarbejde

Men den forklaring køber Frederik Hertel, der er lektor og DM’s tillidsrepræsentant på AAU, ikke ubetinget. Han opfatter Uddannelses- og Forskningsstyrelsens brev som en pæn måde at sige til AAU, at det er en uhensigtsmæssig måde, bestyrelsen har ageret på.

“Det ser forkert ud, at en afgående bestyrelsesformand presser processen igennem så hurtigt, og det skaber grobund for alle mulige spekulationer. Medarbejdersiden burde have været inddraget, men processen har været kørt lukket i bestyrelsen, og vi har slet ikke været involveret på nogen niveauer”, siger Frederik Hertel.

Han tilføjer, at den hurtige proces og manglen på medarbejderinddragelse betyder, at medarbejdernes vinkel på denne vigtige ansættelse er blevet underprioriteret. Hvorvidt dette kan foranledige nogle medarbejdere til at drøfte, hvorvidt andre kandidater vil kunne have tilført universitetet nye perspektiver, må henstå ubesvaret.

“Vi må klart antage, at bestyrelsen selvfølgelig har ansat den bedste kandidat til jobbet, så er det jo fjollet at haste det igennem, fordi det kan åbne for en unødvendig debat. Hvis de havde afsat ordentlig tid og havde inddraget medarbejdersiden, så vil en sådan debat aldrig kunne opstå”, siger han.

Frederik Hertel roser afslutningsvis den genudnævnte rektor for at annoncere, at han i den kommende periode vil række ud til medarbejdere og studerende og dermed skabe grundlag for et godt samarbejde, der vil styrke og udvikle Aalborg Universitet. ■

DATANØRDER HAR FUNDET KODEN TIL DET GODE FORSKNINGSMILJØ

Forskningsgruppen NERDS på ITU er blevet kåret som Danmarks bedste forskningsmiljø. Et sted, hvor man deler tingene med hinanden – lige fra de gode ideer til klagen over, at ens forskning går dårligt. Det fortæller de unge forskere, der har indstillet deres arbejdsplads.

I det åbne kontorlandskab i NERDS er kollegerne tæt på hinanden – både i bogstavelig og i overført betydning.

En dag, da forskningsgruppen NERDS på ITU var samlet, diskuterede man en undersøgelse, der viser, at mange ph.d.-studerende lider under forventningspres, usikkerhed og stress. Da tog lektor Roberta Sinatra, en af gruppens stiftere, ordet og sagde:

“Ja, det kan være svært for ph.d.-studerende. Men det stopper ikke, selv om man bliver fastansat. Seniorforskere oplever også at være stressede og presede. Jeg gør det selv”.

Samtalen ebbede ud, og der blev ikke fundet en løsning på unge forskeres psykiske arbejdsmiljøproblemer ved den lejlighed. Og så måske alligevel. For det signal, Roberta Sinatra sendte, da hun fortalte om sine egne udfordringer, var i sig selv med til at gøre en forskel.

“Det betyder meget, at seniorforskerne er åbne om den slags ting. Det gør, at man ikke føler, at man er alene, når man oplever de udfordringer”.

Sådan siger Tiago Cunha, postdoc ved NERDS, der sad med til mødet.

Og han suppleres af sin kollega, ph.d.-studerende Anastassia Vybornova:

“Det gør det nemmere at gå på arbejde, hvis der er åbenhed til at sige: Det går ikke så godt for mig lige nu”.

Den lille episode er en af de mange oplevelser, der har fået Tiago Cunha og Anastassia Vybornova til at indstille NERDS til prisen “Årets Forskningsmiljø”, som Det Unge Akademi har stiftet og uddelt for første gang. Og det blev NERDS, der tog prisen i skarp konkurrence med 61 andre indstillede forskningsgrupper, centre, netværk og sektioner. En pris, der først og fremmest anerkender forskningsmiljøers værdi som udviklingssted for unge forskere.

“Utænkeligt at drikke kaffe med professoren”

Forskerforum tog en tur til ITU for at besøge det sted, som altså nu officielt er mønstereksempel på et godt forskningsmiljø.

Men det gode miljø skulle sparkes i gang helt fra bunden, fortæller Tiago Cunha. Han kom til ITU for to et halvt år siden, da gruppen var helt ny og kun havde fire medlemmer ud over ham. Dårligt nok havde han fået installeret sig ved sit skrivebord, før coronaen ramte og satte kollegaskabet på lavblus.

“Det var svært at have kontakt med kollegerne, så jeg sagde på et tidspunkt, at vi var nødt til at finde en måde at lære hinanden bedre at kende på, så vi vidste, hvad vi hver især arbejdede med. Jeg havde erfaring fra en anden institution, hvor vi havde ugentlige møder, hvor vi diskuterede og gav feedback på hinandens ideer. Det prøvede vi at indføre, og herfra blev tingene meget bedre”, siger han.

Det, som både han og Anastassia Vybornova har været imponerede af, er den vilje, der siden er blevet vist for at skabe og arbejde med det gode samarbejds miljø.

“Der var meget, der skulle gøres for at forbedre arbejdsmiljøet, men det blev taget imod med åbne arme, og det siger noget om, at det er et godt sted”, siger Anastassia Vybornova.

Forskningsgruppens formelle navn er NETwoRks, Data and Society (NERDS). Og allerede ved den valgte forkortelse har man luret, at personerne bag rummer en vis portion selvironi og uhøjtidelighed. Det flade akademiske hierarki er noget, de begge – måske især østrigske Anastassia Vybornova – bider mærke i.

“Mange af os kommer fra lande, hvor det akademiske hierarki er langt mere fastlåst. Det er utænkeligt, at man kan drikke kaffe og sludre med professoren. Men selv om næsten ingen i gruppen er fra Danmark, har vi fordelene af det danske, flade gruppehierarki. Det er lidt svært at sætte fingeren på, hvorfor det opstår. Måske er det noget med, at gruppelederne ikke udøver hierarkiet”, siger hun.

FINALISTERNE TIL ÅRETS FORSKNINGSMILJØ

Section of Operation Management, Institut for Teknologi og Innovation, SDU
 Center for Selvebiografisk Hukommelsesforskning (CON AMORE), Psykologisk Institut, AU
 Danish Centre for Welfare Studies (DaWS), SDU
 IDUN Centre of Excellence, Health Tech, DTU
 SocMap, Institut for Sociologi og Socialt Arbejde, AAU
 Interacting Minds Centre (IMC), AU
 NETwoRks, Data and Society (NERDS), ITU

→ Modarbejder intern konkurrence

At man på danske universiteter er dus og ikke bukker for professoren, er ingen nyhed. Men et forhold, som stadig er en faktor i forhold til arbejdsmiljøet på danske universiteter, er den interne konkurrence, mange forskere oplever, selv – og nogle gange især – med deres nærmeste kolleger.

Der er også konkurrence inden for computervidenskaben. Det er bare ikke noget, der mærkes i NERDS.

“Seniorforskerne, der søger bevillinger, præsenterer deres ansøgninger over for hele gruppen for at få feedback. De overvejer overhovedet ikke den interne konkurrence, men viser bare det hele – jeg vil gøre sådan og sådan. Hvad synes I om det?” fortæller Tiago Cunha.

Den situation er noget, gruppen bevidst har arbejdet på at skabe.

“Det er blevet diskuteret åbent, at vi ikke vil have den interne konkurrence, hvor man hemmeligholder sine ideer. Det skyldes, af folk mere eller mindre er blevet skræmt af den interne konkurrence, de har oplevet andre steder. Så der er opstået en fælles forståelse af, at det vil vi ikke have i den her gruppe – de vil ikke gentage de samme fejltagelser”, siger Anastassia Vybornova og sammenfatter princippet i al sin enkelthed:

“Man er villig til at sætte kollegerne før sig selv. Og når alle har det på den måde, så virker det”.

Diversitet sikrer de blinde vinkler

Besøger man NERDS, er det ikke de fysiske rammer, der indhyller én i følelsen

af hygge og sammentømret kollegaskab. Gruppen er placeret i en lejet fløj i DR-byen, som er nabo til ITU. Det åbne kontorlandskab er både moderne og velholdt, men også en smule karakterløst – bortset fra en fantastisk udsigt over Amager Fæled og ind over København.

Arbejdsglæde og godt kollegaskab handler ikke om lokaler, men måske alligevel lidt. I hvert fald er både Tiago Cunha og Anastassia Vybornova glade for at komme ind og sidde på rad og række med deres kolleger. Begge foretrækker at komme på kontoret, selv om de har mulighed for at arbejde hjemmefra – både for den faglige sparring

og den mere sociale small-talk over skærmene.

Måske spiller det en rolle for sammen-

hængskraften, at næsten alle i gruppen er udlændinge. Det tror Tiago Cunha, der selv kommer fra Brasilien.

“Jeg har en ide om, at det er med til at skabe et sammenhold, hvor folk tager sig af hinanden. Det, at vi kommer udefra, er noget, vi har til fælles. Og vi ved, at vi har brug for hinanden”.

En stor whiteboardtavle i kontoret illustrerer den store bredde i gruppe-medlemmernes nationale og kulturelle baggrunde. På tavlen er skrevet en slags miniparlør med de mest almindelige ord på en række forskellige sprog: tysk, italiensk, portugisisk, kinesisk, dansk og så videre. Både Anastassia Vybornova og Tiago Cunha er helt sikre på, at diversiteten er en stor fordel for det faglige arbejde.

“Dette gør en kæmpe forskel. Det gælder om at blive dækket ind på sine blinde vinkler. Kulturerne i eksempelvis Østrig og Brasilien er fuldstændig forskellige. Og det gør, at vi komplementerer hinanden fagligt. Tag

DERFOR ER NERDS DET BEDSTE FORSKNINGSMILJØ

Dommerjuryen – 7 medlemmer af Det Unge Akademi – gav følgende begrundelser for, at forskningsgruppen NERDS på IT blev valgt som Årets Forskningsmiljø.

- **NERDS** har på bare 3 år formået at skabe et forbilligt akademisk miljø og sammenhold. Gruppen viser, at anciennitet og store centerbevillinger ikke nødvendigvis er de eneste forudsætninger for et godt forskningsmiljø.
- I **NERDS** bidrager alle til gruppens stærke sammenhold og fællesskabsfølelse. Gruppen bygger på en filosofi om, at det ikke handler om at være hinandens bedste venner, men derimod om godt kollegaskab, hvor man hjælper og støtter hinanden uanset anciennitet.

- **NERDS** giver tid og rum til at lade sig drive af nysgerrighed, fortabe sig i forskningen – og kommunikere med sine kolleger om det. Gruppen har regelmæssige møder med idéudveksling på tværs af karrieretrin og med gæsteforskere. Også efter møderne fortsætter idéudvekslingen med “mindful followups” i form af udveksling af nye artikler og gode råd.
- **NERDS** giver plads til forskellighed og ser en styrke i at have en mangfoldig sammensætning på tværs af køn, etnicitet, uddannelsesbaggrunde og tilgange til forskningsarbejdet.
- **NERDS** udmærker sig ved at have en åben og kollektiv tilgang til de svære sider af tilværelsen som forsker såsom stress, højt forventningspres, konkurrence og implicite bias.

PRIS SKAL SPARKE GANG I DISKUSSION OM DET GODE FORSKNINGSMILJØ

Det handler ikke så meget om prisen, men om at lære, hvad der skaber forskningsmiljøer, hvor unge kan trives og udvikle sig fagligt, siger Line Burholt Kristensen fra Det Unge Akademi.

Der var hård kamp om den nye titel som Årets Forskningsmiljø. 62 miljøer – forskningsgrupper, centre, netværk mv. – var indstillet, og heraf blev 7 nomineret som finalister, inden NETwoRks, Data and Society (NERDS) blev valgt som vinder.

Og allerede gennem de mange indstillinger har den nystiftede pris levet op til succeskriterierne, fortæller Line Burholt Kristensen fra Det Unge Akademi, der står bag prisen.

“Der findes mange priser for god forskning, men ikke nogen, der hylder det gode forskningsmiljø. Vi synes, det er vigtigt at få opmærksomhed på, hvad der kendetegner og skaber miljøer med gode vilkår og trivsel især for unge forskere. Så det handler ikke så meget om prisen, men mere om, hvad vi kan lære om et godt forskningsmiljø”, siger hun.

Og her har de mange velunderbyggede indstillinger været en rigtig god kilde til læring, fortæller hun videre.

“Det, der går igen i mange indstillinger, er, at man har god kommunikation, at man mødes regelmæssigt og præsenterer det arbejde, man er undervejs i, og at junior- og seniorforskere arbejder sammen og præsenterer noget fælles. Én nævnte, hvordan seniorforskerne holdt oplæg om deres værste review, og at man på den måde er åbne over for problemer med publiceringer og ting, der er svært. Endelig er der de gode akademiske dyder som forskningsfrihed, ramme om fælles faglige mål og støtte undervejs”.

Når man taler om gode forskningsmiljøer, er det ofte i den betydning, at der produceres stærke videnskabelige resultater. Har I en anden forståelse?

“Det er svært for os at vurdere, hvem der laver den bedste forskning. Så vi har lagt vægt på, hvad juniorforskerne selv fremhæver som gode forskningsmiljøer. Men det er ikke en arbejdsmiljøpris, der gives for de gladeste medarbejdere. Vores vinkel er, at det er et miljø, der skaber gode forskere, og det vil der med tiden komme god forskning ud af”, siger Line Burholt Kristensen.

Kan I pege på noget, ledelserne kan gøre for at gøre jorden for de gode forskningsmiljøer?

“Vi ville gerne have fokus på, at det ikke bare handler om at udpege en højt profileret forskningsleder, men at det handler om et godt miljø. En ting, som er blevet fremhævet, er muligheden for at gå til flere vejledere og altså få input fra mere end én seniorforsker. Det går lidt imod en tendens, der er nu, hvor man hylder individet og topforskere. Og så budskabet om, at gode forskningsmiljøer ikke er afhængige af kæmpebevillinger – man kan sagtens have et godt forskningsmiljø med mindre bevillinger”.

Netop det med de moderate bevillinger er NERDS – prisens vinder – et godt eksempel på.

“Det er ikke et excellence-miljø med stor bevilling. Man kan godt, når man hører om et godt forskningsmiljø, tro, at det kræver mange ressourcer. Men NERDS viser, at det ikke er afgørende. Det er miljøet og de mennesker, der indgår. De har skabt en god kultur med stor åbenhed om, hvordan det er at være juniorforsker. Og det har de gjort på ganske kort tid”. ■

“VI HAR OPLEVET DEN GRIMME SIDE AF AKADEMIA”

Da lektor Michael Szell og to af hans kolleger for tre år siden grundlagde forskningsgruppen NERDS, kom de alle med oplevelser fra andre arbejdspladser, som de ikke vil gentage.

“Nogle af os fastansatte har prøvet at arbejde i barske miljøer og oplevet den grimme siden af academia – sådan noget som chefer, der er meget forlangende, møder, der lægges i weekender, og den slags ting. Så da vi grundlagde gruppen, var vi enige om, at det her skulle være anderledes. Vi ønskede et miljø, hvor folk hjælper og støtter hinanden”, fortæller han.

En af de konkrete konsekvenser er, at gruppen er kollektivt ledet, dog med en koordinatorrolle, der går på skift blandt de faste forskere. Det kan give udfordringer, når der skal tages hurtige beslutninger, indrømmer Michael Szell.

“Men hellere have lidt friktion på den korte bane, som man håndterer, end at beslutningen tages, og man fejrer utilfredsheden ind under gulvtæppet, indtil det til sidst eksploderer”.

En anden målsætning for gruppen er, at man ikke vil have et internt konkurrencemiljø.

“Der kan sagtens opstå situationer, for eksempel hvis der er et nyt kursus, som flere ønsker at lede. Men i stedet for at gå til institutlederen og bagtale de andre, så lægger vi problemet på bordet og ser, hvordan vi kan løse det. Vi søger også tit de samme forskningspuljer, men alle er glade, hvis en af os vinder. Det hjælper ikke på den lange bane at tænke på hinanden som konkurrenter”, siger Michael Szell.

Hans bedste råd til at skabe et godt forskningsmiljø er, at man tager kandidaternes sociale kompetencer med i betragtning, når man ansætter folk.

“Omgiv dig selv med folk, du godt kan lide. Forskningsresultater er vigtige, men det andet skal også være i orden, selv om det kan være svært at spotte. Et “dårligt æble” i kurven kan ødelægge hele gruppen”.

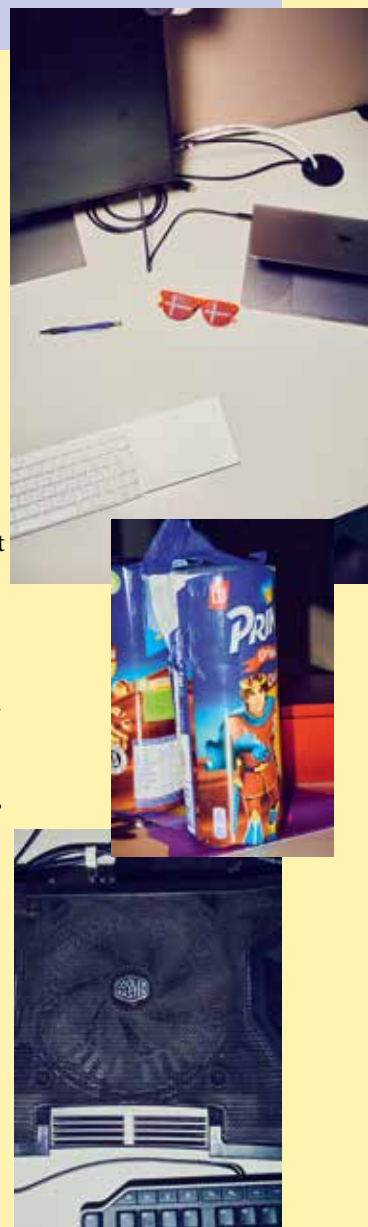
som eksempel, at man arbejder med ansigtsgenkendelse. I Europa fungerer algoritmen måske fint, men i Indien og Afrika laver den en masse fejl. Sådan noget har man bedre chance for at fange med stor diversitet i gruppen”, siger Tiago Cunha.

Plads til ph.d.-brok

Men selv i Danmarks erklærede bedste forskningsmiljø er der plads til forbedringer, fastslår Anastassia Vybornova.

“Vi består af en række små grupper, der arbejder sammen om vores projekter. Men grupperne imellem kan vi godt blive bedre til at række ud til hinanden og give feedback. En anden ting er, at man som ny i gruppen er afhængig af, at nogle af ens kolleger selv tager initiativ til at vise rundt og måske invitere på en øl efter arbejde. Det forsøger alle at gøre, men integrationen af nye kolleger kunne godt være lidt mere struktureret, sådan at nogle har ansvar for det. Der er en masse, der kan blive bedre”, siger hun og får samtidig sat en ekstra strek under pointen om et forskningsmiljø, hvor der er rum til, at en ph.d.-studerende kan fortælle offentligt, hvad hun ønsker skal gøres bedre.

“Det handler om, at folk i gruppen som helhed er motiverede for at bidrage aktivt til, at det bliver et godt sted. Og så er det vigtigt, at alle føler, de kan være med til det, uanset hvilken rang man har som forsker”, siger Anastassia Vybornova. ■

Henrik Dahl lyver i debatindlæg, hvor han beskylder forskere for at bedrive pseudoforskning

Forskerforum kan dokumentere, at folketingspolitikeren Henrik Dahl lyver om, at han har modtaget sagsakterne i en klagesag fra en studerende. I virkeligheden har han fået dem af højrefløjsaktivisten Jacob Naur, der er berygtet for at sende en strøm af grundløse klager over forskere til universiteterne. Selv kalder Henrik Dahl det en ligegyldig misforståelse, som han beklager, mens en ekspert mener, at han udstiller sig selv som utroværdig.

// Sidste år klagede en studerende ved RUC over artiklen “Race, Gender, and Researcher Positionality Analysed Through Memory Work”. Klagen gik på, at artiklen benyttede sig af en tvivlsom forskningspraksis, og blev efter udveksling af opklarende spørgsmål behandlet af universitetets forskningsetiske udvalg. Klageren, der gerne vil være anonym, har givet mig adgang til besvarelsen og givet mig tilladelse til at citere fra den”.

Sådan skriver Henrik Dahl, folketingsmedlem for Liberal Alliance, i et debatindlæg i Jyllands-Posten med titlen “Når alt er videnskab, er intet videnskab”.

Men det er direkte løgn, at Henrik Dahl har sagsakterne fra en studerende, kan Forskerforum dokumentere.

I virkeligheden er det Jacob Naur, der er uddannet jurist og kalder sig selv borgerlig aktivist, der har sendt sagsakterne til Henrik Dahl. Jacob Naur afviser også, at han har sagt eller skrevet til Henrik Dahl, at han ønskede at være anonym.

Jacob Naur er kendt for at sende en strøm af klager over forskere til de forskningsetiske udvalg (praksisudvalgene) på de danske universiteter, som bliver afvist som åbenlyst grundløse

En mulig forklaring på, at Henrik

Dahl taler usandt om, at han har modtaget sagsakterne fra Jacob Naur kan være, at anklagerne mod forskerne for at bedrive pseudoforskning fremstår langt mindre troværdige, når de kommer fra Naur, der bliver beskyldt for at stå bag systematisk chikane af forskere, end hvis det er en af RUC’s egne studerende, som råber vagt i gevær.

Naur: Det var mig

Jacob Naur har per e-mail bekræftet over for Forskerforum, at han sendte klagen og afgørelsen til Henrik Dahl. Han har tilmed vedhæftet sagsakterne, hvor det klart fremgår, at han er klageren. Navnet var overstreget, da det er en personfølsom oplysning, da Forskerforum i forbindelse med artiklen “Forskere: Vi bliver systematisk chikaneret” fik aktindsigt i sagen.

Hvorfor tror du, at Henrik Dahl lyver om, at han har fået sagsakterne fra dig?

“Jeg har altid bare skrevet til Dahl, men aldrig modtaget et svar på mail. Mit gæt er, at han ville beskytte mig mod repressalier. Det er meget hårdt at gå op imod det woke-socialistiske kompleks”, skriver Jacob Naur i et mailsvar.

Dahl: En ligegyldig misforståelse

Forskerforum har spurgt Henrik Dahl, hvorfor han lyver i sit debatindlæg.

Hertil svarer han, at han på det tidspunkt, hvor han skrev debatindlægget, havde fået det indtryk, at Jacob Naur – som han siger, at han hverken kendte yderligere eller havde truffet – var studerende.

“Det er en i forhold til sammenhængen forholdsvis ligegyldig misforståelse, som jeg ikke desto mindre naturligvis beklager”, skriver Henrik Dahl.

Det er faktisk ikke en ligegyldig misforståelse, da Jacob Naur er kendt for at sende talrige klager over forskere, der alle bliver afvist som åbenlyst grundløse, hvilket også skete i dette tilfælde. Vil du virkelig fastholde, at du ikke ved, hvem Jacob Naur er?

“Jeg vidste på det tidspunkt ikke noget om JN (Jacob Naur, red.). Hvilket selvfølgelig er lidt ærgerligt i forhold til de konspirationsteorier, I kolporterer”, svarer Dahl.

Udstiller sig selv om utroværdig

Heine Andersen, professor emeritus ved Københavns Universitet og forfatter til bogen “Forskningsfrihed – ideal og virkelighed”, har tidligere udtalt til Forskerforum, at det virker som om, at et organiseret netværk fører en systematisk kampagne for at miskreditere navngivne forskere og forskningsområder drevet i et samspil mellem

Henrik Dahl i folketingsalen under en forespørgselsdebat med statsminister Mette Frederiksen om vaccineproduktion.

politikere og bloggere, der befinder sig på den politiske højrefløj.

Han mener derfor, at bl.a. Henrik Dahl bærer et tungt medansvar for, at forskere gøres til hadeobjekter og udsættes for chikane, fordi han opildner og udnytter strømninger i befolkningen og blandt nogle få intellektuelle i jagten på stemmer.

Heine Andersen vil ikke gøre sig klog på, hvorfor Henrik Dahl i sit debatindlæg skriver, at han har fået sagsakterne fra en studerende og ikke fra Jacob Naur.

“Jeg plejer normalt at være tilbageholdende med at gætte på folks motiver, når de er tvivlsomme, men hvad man kan konstatere, er imidlertid, at det må være mod bedre vidende. Jacob Naur har nærmest pralet med sin indsats – og sender gavmildt kopi af klager og praksisudvalgenes afvisninger rundt.

Men underligt er det, at Henrik Dahl lyver, eftersom det jo er meget let at modbevise. Så dumt er det under alle omstændigheder, fordi han jo udstiller sig selv som utroværdig, Trump-stil kan man godt kalde det”, skriver Heine Andersen.

Ekspert: Dahl grebet af overmod

Christian Kock, professor emeritus i retorik ved Københavns Universitet, forsker bl.a. i politisk argumentation, debat og troværdighed og er forfatter eller medforfatter til ca. 20 bøger om emnet.

Han gætter på, at Henrik Dahl er ved at blive grebet af en form for overmod – så at han ikke længere tror, det er vigtigt at have undersøgt sine sager ordentligt.

“Hvis man bare siger noget, der giver ekko og likes på sociale medier, kan

man roligt forbedre sin historie for fuldt tryk. Det kan sikkert være berusende at mærke, at det digitale ekko bliver større, jo mere tykt man smører på. Sådant er debatklimaet jo ved at blive også her i Danmark. Det hænger sammen med, at mange menneskers holdninger mest præges af, at der er noget og nogen, de hader. Når det, de hader, rakked ned, er de begejstrede, helt uanset hvor løgnagtigt og skørt det gøres”, skriver Christian Kock.

Han tilføjer, at der også fra regeringer, inklusive vores nuværende, kommer udsagn med fordrejninger, fortielser og vildledninger ligesom dem, Henrik Dahl serverer, så det er ikke sært, at han så tænker, at det må være i orden.

“Der er masser af mellemkategorier mellem sande, retvisende udsagn i den ene ende af en skala og lodrette løgne i den anden ende. At pynte på mindre centrale detaljer i en historie, som han gør her, er bare én af mellemkategorierne, og de bruges alle i stigende grad. En af mellemkategorierne er bullshit – defineret af filosoffen Harry Frankfurt som udsagn fremsat af én, der er ligeglad med, om de er sande eller ej. Når en stor del af den pågældendes tilhængere også er ligeglade med det, er vi nået et afgørende stykke hen ad glidebanen”, skriver han.

Ifølge Christian Kock er det at fortælle åbenlyse løgne i nogle lande ikke længere noget, der skader en politisk leder – i hvert fald ikke blandt hans eller hendes tilhængere.

“Tværtimod tror jeg, at fx Donald Trump med sin totale hæmningsløshed i sin kommunikation, derunder mængder af usandheder, faktisk kommer til at fremstå stærk og sej i sine svorne tilhængeres øjne. Boris Johnson er jo også blevet valgt med rekordstemmetal efter en journalistisk og politisk karriere præget af løgn på løgn. Hvis han bliver fældet nu, skyldes det noget andet”, vurderer Christian Kock.

Han tilføjer, at det herhjemme engang blev anset for fældende, hvis en politiker blev taget i en lodret, konkret, bevidst løgn i en direkte udsendelse, men i dag kan den løgnagtige politiker komme tilbage til magtens top efter en vis tids “karantæne”. ■

Projekt skal genopfinde forskerens rolle i den offentlige debat

Professor MSO Jacob Dahl Rendtorff vil med inspiration fra Sartre og Hannah Arendt forske i ideen om "den offentlige intellektuelle", der – uden at lade sig hæmme af faggrænser – tager ansvar for samfundsudviklingen.

Jean-Paul Sartre (tv.) med sit intellektuelle modstykke i den offentlige debat – filosofen Raymond Aron (th.). Sammen grundlagde de tidsskriftet *Les Temps Modernes*, men den liberale Aron tog senere afstand fra Sartres marxistiske eksistentialisme. Bagved i midten ses filosofen André Glucksmann.

Må forskere være aktivister? Må forskere mene noget? De senere års politiske kritik mod visse forskningsmiljøer for at være aktivistiske har affødt flere spørgsmål end svar om forskerens rolle og grænserne for denne. For selv om forskersamfundet over en bred kam afviser enhver form for politisk pres på forskningsfriheden, så er der også en udbredt opfattelse af, at der er visse grænser, man bør holde sig inden for, hvis man skal tages seriøst. Det handler om kun at udtale sig inden for sit eget forskningsfelt, om at adskille vidensformidling og holdninger, men ofte også om at afstå helt og holdent fra at ytre sine holdninger.

Men set i idehistorisk lys er det lidt af en spændetroje, som dagens forskere mere eller mindre frivilligt tager på.

“Forskere respekteres i samfundet og får plads til at udtale sig. Men det er som eksperter i noget, og der er en forventning om, at man skal holde sig til fakta på sit forskningsfelt”.

Sådan konstaterer Jacob Dahl Rendtorff, professor MSO i ledelsesfilosofi og virksomhedsetik på RUC.

Han peger imidlertid på et andet ideal, en anden rolle i den offentlige debat, som forskeren også kan indtage og tidligere har gjort i langt større grad: den offentlige intellektuelle.

Sartre – den totale intellektuelle

Ideen om den offentlige intellektuelle er emnet for forskningsprojektet “The Ethics and Politics of Free Thinking: The End of the Public Intellectual?”, som har fået støtte af Danmarks Frie Forskningsfond. Med projektet vil Jacob Dahl Rendtorff i lyset af tidens forskeridealer undersøge og diskutere ideen om akademikerens, der, som Jacob Dahl Rendtorff selv formulerer

det, "i kraft af sine akademiske evner fungerer som en "offentlig intellektuel", der arbejder for demokrati, oplysning, bæredygtig udvikling og videnskabens samfundsansvar".

Og som "case" på denne offentlige intellektuelle fokuserer projektet på filosofen Jean-Paul Sartre.

"Sartre var på en måde den totale intellektuelle. Han var både en stor filosof, en stor forfatter, politisk engageret og etisk engageret. Han diskuterede selv den intellektuelle som begreb og beskrev det som en moralist, der blander sig i noget, der egentlig ikke vedkommer ham selv. Men fordi man har viden og forståelse, har man en position, hvor man kan forholde sig til samfundet", fortæller han.

Og det gjorde Sartre i den grad frem til sin død i 1980. Han var venstrefløjens filosof og forsvarede løbende kommunismen under den kolde krig. Under studenteroprøret i 1968 var han selv på barrikaderne og talte for de unge. Han blev sågar arresteret for civil ulydighed, indtil præsident Charles de Gaulle beordrede ham løsladt med begrundelsen: "Man sætter ikke Voltaire i fængsel" – en slags anerkendelse af Sartres særstatus og urørlighed som offentlig intellektuel.

Hold dig til fakta

Den anerkendelse findes ikke i dag, mener Jacob Dahl Rendtorff.

"Man taler om den intellektuelles død. Forskere opfattes ikke som nogle, der er ophøjede i samfundet. Der er nogle, der respekteres, fordi de har et budskab. Men samtidig er der en tendens til at sige: Du skal holde dig til fakta om dit eget forskningsfelt. I hvert fald inden for humaniora og samfundsvidenskaberne har man tidligere kunnet blande sig i den offentlige debat på baggrund af sin forskning. Men det bliver i dag kritiseret for, at man går ud over stregen og ikke er objektiv".

Men, spørger han, hvilken rolle skal forskerne så spille i samfundet? Under hvilke former kan man slippe tænkningen fri inden for videnskaberne?

For at give svar på det spørgsmål indtager Jacob Dahl Rendtorff projektets anden hovedperson: den tyske politolog Hannah Arendt.

"Hun skriver et senværk, hvor hun beskæftiger sig med tænkning som en

refleksion over rammerne for det, man gør, og i videnskaben altså en refleksion over grænserne for den viden, man skaber. Med andre ord skal man give forskerne lov til at have de refleksioner, der sætter egen forskning i kontekst", fortæller han.

Aktivisten Niels Bohr

Det er en refleksion, der kan finde sted både i forskningen og i offentligheden.

"Når for eksempel en økonom udtaler sig, så skal vedkommende fortælle om sine forskningsresultater, men også reflektere over dem i en bredere kontekst. Det er sådan set også det, der gør sig gældende i undervisningssammenhæng. Når forskeren formidler stoffet, har det den intellektuelle komponent, at man reflekterer over det og sætter det i sammenhæng og dermed når til de dybe faglige aspekter af sin forskning. Det gør man også mange steder, men der er måske en trussel ved, at forskningen bliver bundet på en masse punkter".

Øvelsen er dog ikke helt ukendt. Historisk kan Jacob Dahl Rendtorff godt pege på eksempler herhjemme, hvor personer har brugt deres forskning som afsæt for en rolle som samfundsdebattører. Han nævner det intellektuelle miljø, der opstod omkring Niels Bohr, hvorfra Bohr selv udviklede sig til lidt af en politisk aktivist i forhold til fredelig anvendelse af atomenergien. Eller positivismen, der også var en stærk samfundsmæssig strømning. Et lidt nyere eksempel er universitetsmarxismen, blandt andet det idehistoriske miljø omkring Hans-Jørgen Schanz på AU.

"Det er nogle stærke strømninger, der skaber en refleksion, der får en idehistorisk betydning for samfundet. Og selvfølgelig kan du sige, at hvis vi ser på de strømninger, så har de produceret offentlige intellektuelle, der har været med til at præge samfundet".

Foghs opgør med eksperterne

"Vi behøver ikke eksperter og smagsdommere til at bestemme på vores vegne". Sådan lød det 1. nytårsdag 2002 i daværende statsminister Anders Fogh Rasmussens nytårstale, hvor han indvarslede opgør med det såkaldte "ekspertvælde".

Opgøret bestod i nedlæggelse af en

række råd og nævn, der – indrømmede Fogh efterfølgende – havde tendens til altid at støtte venstrefløjen. Men Fogh fortolkede også en moderne tidsånd, hvor åndshierarkiet var blevet lagt ned.

"I Danmark må folk ikke vide for meget, og man sætter ikke automatisk vidensfolk op på en piedestal som autoriteter. Der har man måske i andre samfund haft mere respekt for folk med viden", siger Jacob Dahl Rendtorff.

På baggrund af ekspertvældeopgøret opstod en slags modbølge af borgerlige debattører, der stod på samme ideologiske grundlag som regeringen. En anden type intellektuelle, men ikke den type, Jacob Dahl Rendtorff forsøger at beskrive med afsæt i Sartre og Arendt.

"Det er evnerne til at reflektere over egen praksis og åbne nogle nye perspektiver mere end det at trække meninger ned over hovedet på folk. Der er nogle forskellige kategorier: debattør, aktivist, kendis, professor. Og nogle gange har personen elementer af alle, når vedkommende agerer som offentlig intellektuel".

Brinkmann – et moderne eksempel

Et eksempel på en forsker i samtiden, der har lidt af alle de nævnte kategorier, er Svend Brinkmann, professor i psykologi ved AAU. På baggrund af sin forskning har han fået stort folkeligt gennembrud med populæruddgivelsen "Stå fast", hvilket har ført til utallige offentlige optrædener og eget radioprogram på DR.

"Han er netop et eksempel på en person, der har indtaget den plads som offentlig intellektuel – på godt og ondt. Han står på sin videnskab – psykologien – men bruger den mere bredt i samfundet og kombinerer ideen om et etisk ansvar med refleksionen over, hvad psykologisk videnskab er".

Projektet tager naturligvis sit udspring i en forskningsmæssig interesse, men Jacob Dahl Rendtorff lægger ikke skjul på, at han personligt gerne så flere intellektuelle tage del i den offentlige debat.

"Det er jo en måde at kvalificere debatten på. Den offentlige intellektuelle er en, der står i modsætning til statsmagten og kritisk kommenterer, hvad der foregår. En figur, der er vigtig for vores demokratiske debat" ■

Maria Toft med "frihedsbrevet", der også blev bragt som kronik i Politiken. 14. juni blev det overrakt på Christiansborg med 2.152 underskrifter.

FORSKERAKTIVIST I SKARPE ANKLAGER OM LEDELSESSVIGT

I et åbent brev kritiserer ph.d.-studerende Maria Toft sine ledere for at beskytte en kultur omkring tvungne medforfatterskaber og for ikke at respektere og beskytte retten til barselsorlov.

Maria Toft, der står bag kampagnerne #pleasedontstealmywork og "Sæt forskningen fri", anklager nu en række navngivne ledere på KU for at svigte deres ledelsesansvar ved ikke at bakke op om hendes indsigelser mod tvungne medforfatterskaber.

Det sker i et åbent brev, som Maria Toft har sendt til KU's bestyrelsesformand, Merete Eldrup, og til de personer, hun kritiserer. Brevet er desuden sendt til Forskerforum og flere andre medier.

"Det er en lidt længere fortælling – men jeg fortæller den, så du kan se, hvordan systemer baseret på en grundlæggende mistillid til os selv og hinanden kan udtrykke sig i praksis", lyder det i indledningen.

I kampagnen #pleasedontstealmywork præsenterede Maria Toft og

ph.d.-foreningen PAND mere end 120 vidnesbyrd, hvor unge forskere fortæller, hvordan de blandt andet er blevet presset til at sætte ældre forskere på som medforfattere til deres arbejde, selv om de ikke har bidraget væsentligt. På baggrund af vidnesbyrddene fortalte Maria Toft til Forskerforum, at det er en udbredt kultur, og "det er tilsyneladende ikke noget, ledelserne forsøger at gribe ind over for".

Nedladende holdning over for barsel

I sit brev til Merete Eldrup henvender Maria Toft sig direkte til sine egne ledere og anklager dem for at se igennem fingre og understøtte den kultur.

"Jeg udtrykker bekymring for, at disse typer faglige overtrædelser er en kultur, som er udbredt. Her retter du

meget vrede mod mig og siger, "at jeg er helt afmarcheret", og advarer mig imod at tale med ph.d.-foreningen om dette".

Sådan skriver Maria Toft henvendt til Lene Holm Pedersen, der er ph.d.-skoleleder på KU Statskundskab, hvor Maria Toft er ph.d.-studerende.

Tilsvarende skriver hun til Nina Græger, institutleder på Statskundskab:

"Efter at min vejleder krævede medforfatterskab på to af mine artikler uden væsentligt at bidrage, skrev jeg til dig og bad om en klar tilkendegivelse om, at man ikke på vores institut støtter en sådan kultur, hvor vejledere kan tvinge sig medforfatterskaber på artikler uden at bidrage. Det fik jeg ikke".

Maria Toft retter også en anden kritik. Det handler om hendes barselsorlov, der har været omdrejningspunkt

for flere problemstillinger, blandt andet at en artikel med hendes arbejde blev udgivet af en vejleder, mens hun var på orlov, uden hendes vidende. Efterfølgende har hun oplevet en generelt nedladende holdning til, at hun skulle holde barselsorlov. For eksempel skriver hun til Bjarke Oxlund, institutleder på KU Antropologi og leder for Maria Tofts projektleder, at han "ville have mig til at retfærdiggøre, at jeg var på barselsorlov og dermed ikke kunne færdiggøre min artikel under orlov".

Tilsvarende skriver hun til Lene Holm Pedersen, at hun "indirekte latterliggjorde, at jeg havde været på barselsorlov", og at Nina Græger har overhørt nedladende bemærkninger om Maria Tofts barsel uden at reagere.

"Vil man have forandring, må man stå frem"

Det åbne brev fra Maria Toft er på flere måder opsigtsvækkende. At forskere retter offentlig kritik mod egne ledere er yderst sjældent – og endnu mere exceptionelt, når der er tale om en ph.d.-studerende, der måske snart skal ud og søge arbejde.

"Jeg kunne vælge at sætte mig ned og tude – det har jeg også gjort – men jeg kunne også vælge at handle. Og hvis man vil have forandring, så er man nødt til at stå frem en gang imellem", siger Maria Toft til Forskerforum om brevet.

Hun forklarer, at hun i forbindelse med #pleasedontstealmywork-kampagnen ofte har hørt argumentet, at der er opsat et system, der kan håndtere sagerne, hvis de opstår.

"Men jeg vil illustrere, at for mit vedkommende ser systemet sådan her ud. Det består af de her mennesker, der vælger, som de gør. Og hvis de vælger at forholde sig passivt, så er det et signal om, at det, der sker, er i orden".

Oplevelsen af, at der er blevet set ned på hende på grund af hendes barselsorlov, har skabt meget personlig frustration. Men hun mener også, at hendes oplevelser afspejler et ligestillingsproblem i forskningen.

"Det er den generelle tone – forventningen om, at selvfølgelig skal man arbejde, når man er på orlov. Og det er en grund til, at så mange kvinder forlader academia", siger hun.

Institutleder Nina Græger er uforstående over for Maria Tofts kritik af manglende respekt og opbakning

omkring hendes barselsorlov.

"Jeg kommer fra Norge, hvor barselsorlov for begge forældre er en udbredt praksis, og jeg har det på ryggraden, at man skal have lov til at holde barsel. Man kan selvfølgelig selv bestemme, at man for eksempel vil være med på en e-mailliste. Man kan også bestemme, at man ikke vil være det", siger hun.

Maria Toft beskriver en kultur, hvor der tales nedladende om det, at hun har holdt orlov?

"Det er ikke en kultur, jeg kan genkende på Statskundskab", siger Nina Græger.

Leder genkender ikke billedet

Hun er heller ikke enig i, at hun som leder skulle have svigtet ved at se igennem fingre med en dårlig kultur omkring medforfatterskaber.

"Vi tager integritet ved medforfatterskaber op på vores ph.d.-seminarer i efteråret. Det har været behandlet i forskningsudvalget, og vi har talt om det på personalemøder. Det er naturligvis meget vigtigt, at man har fokus på reglerne omkring medforfatterskaber, og at man i ethvert projekt med yngre forskere indgår helt klare aftaler om, hvem der skal stå som forfattere på hvilke artikler. Men det er ikke min opfattelse, at der er et generelt problem

på instituttet omkring medforfatterskaber", siger Nina Græger og tilføjer, at Maria Tofts sager blev løst efter møder mellem parterne, som endte med en konkret aftale om fordeling af medforfatterskaber.

Tror du, at denne åbne kritik, som Maria Toft har rejst mod dig og andre personer på KU, vil skabe problemer for hende fremover?

"Det kan jeg ikke sige noget om. Hun er ph.d.-studerende i en midlertidig stilling, og vi forsøger at holde fokus på, at hun skal få færdiggjort sin afhandling med sin nye vejleder og den ekstra tid med løn, hun har fået tildelt. Men jeg kan sige, at vi har vedtaget en "code of conduct" om en kultur med gensidig respekt, hvor alle har lige muligheder, og hvor vi håndterer uenigheder og konflikter på en respektfuld måde. Den code of conduct er vigtig at overholde".

Bjarke Oxlund ønsker ikke at udtale sig om sagen. Forskerforum har forsøgt at få en kommentar fra Lene Holm Pedersen, men hun er ikke vendt tilbage efter vores henvendelser.

I Maria Tofts brev retter hun også kritik mod sine to vejledere samt mod dekanatet og rektor Henrik Wegener. Forskerforum har valgt ikke at behandle dette i denne artikel. ■

PROTESTERENDE FORSKERE INVITERET TIL MØDE HOS MINISTEREN

Der var indkaldt til god, gammeldags demonstration på Christiansborg Slotsplads, da en gruppe forskere markerede overrækkelsen af et "frihedsbrev" til forskningspolitikkerne. Brevet, der er underskrevet af 2.152 forskere, protesterer over forskningens vilkår og stiller 3 krav: evaluering og efterfølgende revision af universitetsloven; flere basismidler og flere fastansættelser; eftersyn af incitamentsstrukturen for og finansieringen af forskningen.

Men allerede inden overrækkelsen kunne forskerne bag underskriftindsamlingen konstatere, at den første lille sejr er i hus. De er nemlig blevet inviteret til møde med uddannelses- og forskningsminister Jesper Petersen den 22. august.

"Det er ubetinget et positivt signal og første gang, så vidt jeg kan huske, i de mange år jeg og mange andre universitetsforskere har forsøgt at råbe politikkerne op", skrev Heine Andersen på Facebook om ministerens invitation.

Heine Andersen står bag kampagnen med navnet "Sæt forskningen fri" sammen

med blandt andre Ole Wæver, der er formand for Forskningspolitisk Udvalg i Videnskabernes Selskab.

Den store motor er dog ph.d.-studerende Maria Toft, som sammen med ph.d.-foreningen PAND lancerede kampagnen #pleasedontstealmywork, der har sat fokus på dårlig kultur og seniorforskernes udnyttelse af unge forskeres arbejde.

Som hun tidligere har fortalt Forskerforum, var det fra starten hendes sigte, at den kampagne skulle ende ud i et fokus på de mere strukturelle faktorer, der skaber dårlige akademiske arbejdskulturer.

"Det er ikke et oprør mod alle seniorforskere. Det handler om, hvorfor systemet får folk til at agere sådan. Og vi ændrer ikke en fløjtende fis, hvis ikke vi står sammen", sagde hun tidligere til Forskerforum.

Ved demonstrationen, hvor omkring 50 personer var mødt op, talte flere forskningsordførere. Her blev kravet om flere basismidler bakket op af ordførerne fra DF og Radikale Venstre, men afvist af SF og S.

Et grønt håb i Nordsøen

BrintØ – en kunstig ø på Doggerbanke – vil kunne dække en stor del af EU's forbrug af grøn brint. Et kapitalforvaltningsselskab har pengene klar.

Tiden begynder at rinde ud for de indsatser, der skal sikre, at klimaforandringerne ikke løber løbsk.

Men samtidig er de teknologiske løsninger så småt begyndt at tikke ind.

Forleden havde Esbjerg Havn fint besøg af Tysklands kansler, Olaf Scholz, og EU's kommissionsformand, Ursula von der Leyen. På mødet i Esbjerg erklærede de europæiske topledere, at havvindkapaciteten i Nordsøen skal

tidobles til minimum 150 gigawatt inden 2050.

Og få dage efter offentliggjorde kapitalforvaltningsselskabet Copenhagen Infrastructure Partners (CIP) et konkret forslag til, hvordan vi kan omsætte havvindsenergien til samfundets behov. CIP vil bygge BrintØ, en kunstig ø på Doggerbanke – den 20.000 km² store sandbanke i Nordsøen – som skal rumme store elektrolyseanlæg, der med strøm fra de omkringliggende havvindmøller kan omdanne ferskvand til brint.

Ifølge CIP vil øen kunne stå klar i 2030, og med fuldt udbygget kapacitet vil den med en strømforsyning på 10 gigawatt kunne producere omkring 1

million tons grøn brint årligt, hvilket svarer til ca. 7 procent af EU's forventede brintforbrug i 2030. At placere produktionen i selve Nordsøen vil være mere effektivt end at transportere strømmen til et anlæg på fastlandet.

Der er allerede taget beslutning om en anden kunstig ø i Nordsøen. Sidste år besluttede politikerne anlæggelse af en energiø, der skal samle og fordele strømmen fra omkringliggende havvindmølleparker. Et anlægsprojekt, der forventes at koste 210 milliarder kroner, og som bliver danmarkshistoriens største.

Til forskel er CIP's forslag om BrintØ fuldstændig privat. Investorerne står klar, og teknologien er også til stede,

lyder det fra selskabet. Klima- og energiminister Dan Jørgensen har endnu ikke udtalt sig om projektet.

Den grønne brint forventes at få en helt central rolle som brændstof. Ikke mindst i forhold til flytrafikken. Blandt de forskere, der arbejder på at finde grønne løsninger til luftfartssektoren, er en gruppe forskere ved Institut for Grøn Teknologi på SDU. Projektet Take-Off har modtaget 37 millioner kroner fra EU til at udvikle bæredygtigt flybrændstof – en halv liter, som professor Morten Birkved selv har præciseret – ved hjælp af brint og CO₂.

Fordelen ved denne løsning er, at brændstoffet vil kunne bruges i de fly, der findes i dag.

“Hvis det lykkes at producere flybrændstoffer ved hjælp af denne metode, vurderer jeg, at det meget vel kan vise sig at være den mest bæredygtige, men også billigste metode, fordi den ikke kræver nye fly eller motorer. Det kræver blot, at vi får de særlige katalysatorer op at køre”, forklarer Morten Birkved med henvisning til en ny type katalysatorer udviklet af forskningsinstituttet TNO i Holland, som skal fremstille brændstoffet af brint og CO₂.

Hvis det projekt skrider frem som håbet, forventer Morten Birkved, at de første fly vil kunne blive tanket op med grønt brændstof i 2030 – altså samtidig med at CIP forventer, at BrintØ vil kunne stå færdig. ■

Forskere mister deres læge, når de vil dygtiggøre sig i udlandet

Lisbeth Klastrup, lektor på IT-Universitetet, mistede sin familielæge gennem 20 år, fordi hun tog ti måneder på forskningsophold i Australien, til trods for at hun under opholdet fortsat var ansat på ITU og betalte skat af sin løn i Danmark.

Danske forskere forventes at være internationale og samarbejde med fagfæller i udlandet, men hvis de vælger at tage på et forskningsophold på et udenlandsk universitet for at dygtiggøre sig og hjembringe ny viden, venter der en ubehagelig overraskelse, når de vender snuden hjemad.

Det oplevede Lisbeth Klastrup, der er lektor på IT-Universitetet i København, da hun var på et ti måneder langt ophold på to forskningsinstitutioner i Melbourne i Australien, som hun havde valgt at besøge, fordi de har højprofilerede forskere inden for hendes fagområde. Det viste sig nemlig ved hendes hjemkomst, at hun under ingen omstændigheder kunne få sin familielæge, der har kendt hende gennem 20 år, tilbage, selvom lægen gerne ville have hende som patient igen.

Under hele opholdet var hun ellers fortsat lønnet af og ansat af ITU, hun havde været censor og vejledt ph.d.-studerende og betalte skat i Danmark under hele opholdet, men alligevel blev hun betragtet som permanent udrejst af Danmark.

“Det hele står og falder med, om du er væk i mere end seks måneder. Hvis du meddeler cpr-registret, at du har adresse i udlandet, og overskrider denne

tidsgrænse, betragtes du som permanent udrejst af landet, og dermed ophører enhver form for offentlig ydelse, herunder adgang til lægehjælp. Det er fuldstændig absurd, at jeg skal straffes for at tage til udlandet for at forske i en periode, når jeg fortsat er ansat og betaler skat i Danmark”, siger Lisbeth Klastrup.

Forskningsprojekter tager tid

Hun forklarer, at det kan være vanskeligt at gennemføre et forskningsprojekt på seks måneder, da det tager tid at få et projekt op at stå og eksempelvis få foretaget de etnografiske observationer eller indsamlet de nødvendige data, ligesom det kan være nemmere at rykke familien med, hvis børn fx kan tage et helt skoleår i udlandet.

Selv tog hun til Australien i forbindelse med et bogprojekt om mediering af døden på nettet med særlig fokus på nye sorgpraksisser på sociale medier, og det var ikke muligt at vende hjem hurtigere, da hun blandt andet skulle nå at være tilknyttet to forskellige universiteter.

“Det virker, som om de overhovedet ikke har overvejet, hvordan forskere arbejder, da de udarbejdede reglerne. De har simpelthen ikke tænkt sådan nogle som os med i lovgivningen”, siger Lisbeth Klastrup.

Hun tilføjer, at det heller ikke var en mulighed at beholde sin folkeregisteradresse i Danmark, da hun måtte fremleje sin lejlighed, eftersom hun som enlig forælder ikke kunne betale husleje i Danmark og Australien samtidig.

Hun forventede før afrejsen, at hun kunne få status som midlertidig udrejst af Danmark, men da hun vendte hjem, lød beskeden hos Borgerservice, at hun skulle vælge en ny læge. Hun kunne under ingen omstændigheder få sin tidligere læge tilbage, fordi der var lukket for tilgang, og det gjorde ingen forskel, at lægen gerne ville have hende som patient igen.

“Jeg var virkelig knust, fordi det er en læge, som har fulgt mig gennem 20 år, og som jeg har et tæt forhold til”, siger Lisbeth Klastrup.

Bekendtgørelse med få undtagelser

Hun var dog heldig, at en anden praktiserende læge i nærheden af hendes bopæl havde åbent for tilgang, men hun påpeger, at der er lægemangel i en stor del af Danmark, så det kan få store konsekvenser for andre forskere, der vender hjem fra forskningsophold, hvis de ikke kender 6-måneders reglen.

Tal fra Praktiserende Lægers Organisation (PLO) viser, at 61 procent af

lægepraksisserne har lukket for tilgang af nye patienter, og 1,2 millioner danskere bor i et område, der er truet af lægemangel. Næsten 157.000 patienter stod uden egen læge i 2021 og måtte i stedet behandles af regions- og udbudsklinikker.

Ifølge Lisbeth Klastrup er problemet paragraf 3 i "Bekendtgørelse om valg og skift af alment praktiserende læge", der definerer, hvilke få udvalgte grupper der kan få lov til at blive tilmeldt en læge, der har lukket for tilgang.

Det drejer sig bl.a. om personer, der netop har afsluttet deres værnepligt, og personer, som er blevet løsladt efter endt afsoning i anstalter og arresthuse under Kriminalforsorgen, der kan blive tilmeldt den praktiserende læge, som de tidligere var tilmeldt. Det gælder derimod ikke personer, som har været

bosat i udlandet i en periode, og det ønsker PLO ikke at lempe på.

"For PLO er det vigtigt, at patienterne har mulighed for lægevalg. En af de mekanismer, der er helt afgørende i den forbindelse, er, at der ikke er undtagelsesbestemmelser, som gør, at man kan beholde en praktiserende læge, når man ikke har ret til sundhedsydelser i landet. Det ville mindske andres mulighed for valg af læge. PLO arbejder i stedet for, at der kommer flere praktiserende læger i hele landet, da det øger alle borgeres mulighed for lægevalg", skriver PLO i en skriftlig udtalelse til Forskerforum.

Regler spænder ben for internationalisering

Lisbeth Klastrup siger, at hun har forståelse for, at det er nødvendigt at

have regler, der sikrer, at det ikke er muligt at snyde sig ind hos en læge, der har lukket for tilgang, men hun kan ikke se, hvordan det kan være snyd, når lægen gerne vil have hende tilbage som patient, og hun kun har forladt Danmark i en begrænset periode. Det har tilmed tidligere været muligt at få sin gamle læge tilbage efter en midlertidig fraflytning, siger hun.

Hun har hørt om andre forskere, der forsøger at omgå reglerne ved at flyve frem og tilbage og på den måde dele deres forskningsophold op i mindre bidder. Andre er kun bortrejst i præcis 5 måneder og 29 dage, og personligt har hun heller ikke tænkt sig igen at tage på forskningsophold, der overskrider 6-måneders grænsen i fremtiden.

"Det kan ikke være rigtigt, at forskere skal finde på alle mulige hacks i forbindelse med et udlandsophold. Hvis politikerne mener, at internationalisering er vigtigt for danske forskere, nytter det ikke, at der er modstridende regler, der gør det vanskeligt at rejse ud", siger hun.

Det bliver hun bakket op i af Camilla Gregersen, formand for fagforeningen DM, der bl.a. organiserer cirka 5.000 forskere.

"Vi er som samfund godt tjent med, at vores forskere rejser ud og deltager i internationale forskningsmiljøer inden for deres felt og bringer ny viden med hjem til Danmark. For forskning er per definition international, og vidensudveksling på tværs af grænser er med til at gøre forskningen endnu stærkere. Derfor skal vi selvfølgelig også sikre ordentlige forhold for de forskere, der vælger at dygtiggøre sig i udlandet. Det er ikke holdbart, at man som hjemvendt forsker fra udlandet ikke kan få sin egen læge tilbage", siger hun og fortsætter:

"Hvis vilkårene halter, risikerer vi, at forskerne fravælger at tage til udlandet eller omvendt at vende hjem til Danmark. I begge tilfælde går vi glip af viden på højeste niveau. Viden, som kunne være kommet universiteterne, virksomheder og samfundet til gode".

Forskerforum har forgæves forsøgt at få en kommentar fra sundhedsminister Magnus Heunicke. ■

Biodiversitetsforskere: Modstandere chikanerer os med endeløse klager, tilsvininger og ansøgninger om aktindsigt

Et forskerhold fra Aarhus Universitet er blevet rensset for en anklage om brug af tvivlsom forskningspraksis i forbindelse med en rapport om en dansk naturindikator, der skal måle biodiversiteten, men klagen er blot en af metoderne, som deres modstandere benytter til at chikanere dem og forsøge at ødelægge deres troværdighed, siger to af forskerne.

En mentalt opslidende og tidsmæssigt krævende sag har fundet sin slutning i Praksisudvalget på Aarhus Universitet.

Udvalget, der behandler anklager om tvivlsom forskningspraksis, har rensset et forskerhold med seniorforsker Rasmus Ejrnæs fra Institut for Ecoscience på AU i spidsen for en anklage om, at de har benyttet en uvidenskabelig og tvivlsom forskningsmetode i forbindelse med et forskningsprojekt, der skal udvikle en dansk naturindikator for biodiversitet.

“Sammenfattende finder Praksisudvalget, at der ikke i forbindelse med forskningsprojektet Dansk Naturindikator er udvist “tvivlsom

forskningspraksis” i lovens og regelsættets forstand”, står der i afgørelsen.

Rasmus Ejrnæs, der er lettet og glad for at være blevet frifundet, mener, at sagen handler meget lidt om faglige uenigheder om forskningsmetoder. Han siger, at klageren, Kjeld Hansen, og andre, der er modstandere af forskernes faglige rådgivning om at indføre områder med vild natur i Danmark, chikanerer dem og forsøger at ødelægge deres troværdighed ved at klage, hænge dem ud i offentligheden og søge om aktindsigt.

“Der findes et naturpolitisk slagsmål om nationalparker, der handler om, hvorvidt det giver mening at prioritere arealer med vild natur. Vi skal ikke prøve at få politiske konflikter til at

gå væk, men vi skal finde en ordentlig samtaleform, for ellers bliver vi forskere slidt ned, mister vores arbejdsgejst og lyst til at bidrage med vores viden til den offentlige debat”, siger Rasmus Ejrnæs.

Kritik af brug af eksperter

Kjeld Hansen, der er miljøjournalist, økologisk landmand og initiativtager til bloggen www.gylle.dk, hvor han skriver kritisk om landbruget og miljøspørgsmål, afviser derimod, at der er tale om chikane. Set fra hans side handler sagen udelukkende om uenighed om, hvad der er god videnskabelig metode. Læs hele interviewet på side 22.

Et af hovedpunkterne i klagen er,

Molslaboratoriet – Naturhistorisk Museums feltlaboratorium midt i Nationalpark Mols Bjerger – huser et af de mest ambitiøse rewildingprojekter i Danmark. I efteråret 2016 blev der udsat en bestand af Exmoor-ponyer og Gallowaykvæg, der lever så vildt som overhovedet muligt inden for en hegning på 120 hektar.

at forskerholdet fra AU har udfordret naturindikatoren ved at invitere en kreds af anonyme eksperter til at vurdere forskellige trusler mod biodiversiteten. Rapporten oplyser ikke kriterierne for udvælgelsen og heller ikke, hvilke eksperter de har kontaktet, og hvilke der har sagt nej til at medvirke, skriver Kjeld Hansen.

Praksisudvalget på AU konkluderer, at forskere har metodefrihed, og at den anvendte metode ikke i sig selv bryder med alment anerkendte forskningsstandarder på området. "En åben faglig diskussion mellem fagfæller og andre interessenter må afklare, om metoden er hensigtsmæssig", skriver udvalget.

Hvad angår brugen af anonyme eksperter har forskerne erkendt, at det set i bakspejlet havde været ønskeligt, at navnene på de medvirkende eksperter var blevet publiceret i rapporten, og derfor har de også udgivet en revideret version. Praksisudvalget finder heller ikke, at det i sig selv er udtryk for tvivlsom forskningspraksis, at deklarerer først sker senere.

Klager æder arbejdstiden

Ifølge Rasmus Ejrnæs gik et langt forløb forud, inden sagen havnede i Praksisudvalget. Forskerne måtte svare på to aktindsigtsbegæring fra Kjeld Hansen, der også skrev et antal ekstremt kritiske artikler, som han har publiceret på sin blog gylle.dk. Han kontaktede også Rasmus Ejrnæs' kolleger og delte stærkt kritiske artikler i grupper på sociale medier. Og så er det langtfra det første angreb fra Kjeld Hansen, fortæller Rasmus Ejrnæs.

"Han går systematisk efter al forskning og formidling, der lugter af rewilding eller vild natur, så jeg opfatter det klart som et forsøg på at svine mig og en række fagfæller til for at få os til at virke utroværdige. Det er helt fair at fremlægge argumenter, men det er ikke fair at gå efter navngivne personer og forsøge at ødelægge folk med personangreb. Det værste, du kan opleve som forsker, er at blive beklippet på din troværdighed. Det gør fandeme ondt", siger han.

Han tilføjer, at han sammen med sine kolleger kan bruge ugevis på at håndtere bare en enkelt begæring om aktindsigt, og det er en medvirkende årsag til overarbejde og stress på en

"Det vil være særdeles uheldigt, hvis der breder sig en praksis, hvor praksisudvalg og NVU misbruges som instrument for politisk, erhvervsmæssig eller andre former for aktivisme. Det vil på ingen måde være et plus for arbejdsmiljøet på universiteterne. Jeg ved jo ikke, hvad klagerens motiv har været, men gylle.dk er kendt for en meget kompromisløs linje, så jeg vil ikke fortænke nogen i at opfatte den aktuelle klage som chikanøs".

OLAV W. BERTELSEN, FÆLLES-TR PÅ AU

arbejdsplads, der allerede er presset af nedskæringer.

"Vi lever i en kultur, hvor fake news betragtes som lige så godt som viden, bare det er underholdende, men hvor lang tid skal vi som forskere bruge på at svare på angreb og forsøge at rette fejlagtige oplysninger, der cirkulerer på sociale medier. Det er fysisk umuligt at finde tid til at forsvare sig mod alt, og på et tidspunkt må du også bare sige: O.k., nu passer jeg mit arbejde", siger Rasmus Ejrnæs og fortsætter:

"Man skal huske, at forskere ikke er perfekte mennesker. Man kan altid finde en lille fejl eller en lille plet. Vi finder selv fejl, når vi reviderer vores eget og andres arbejde. Det afgørende er, at vi ikke begår bevidste fejl for at fremme en bestemt sag, men altid forsøger at undersøge verden og analysere og tolke data neutralt og retvisende. Men vi har brug for forskningsfrihed, og den forsvinder, hvis vi skal bruge tiden på at forsvare vores troværdighed over for denne moderne form for chikane. Også fordi vores system reagerer ved at forsøge at udvikle en nulfejlskultur".

"Slår du stadig din kone?"

Rasmus Ejrnæs fortæller, at han også jævnligt modtager mere eller mindre slet skjulte trusler og absurde anklager i kommentarsporet på sociale medier.

Fx skrev en: "Jeg kunne hurtigt løse problemet, hvis jeg mødte dig i en mørk gyde". Og en anden, at Rasmus Ejrnæs selv skulle sættes ud i naturen uden

mad og drikke i stedet for vildhestene i Mols Bjerge, og en tredje spurgte, om han var holdt op med at slå sin kone.

"Nogle er så vrede på mig, at de kan finde på hvad som helst, så der er en risiko, men jeg ligger ikke søvnløs over det om natten", siger han.

Han understreger, at det ikke handler om, at forskere skal betragtes som hellige autoriteter. Tværtimod mener han, at der er for få, der tør udfordre forskerne, men det skal ske på ærlige præmisser.

"Det er godt og demokratisk, at vi i Danmark har et system, hvor borgerne kan klage direkte over forskerne, men det forudsætter, at det ikke misbruges. Vi oplever, at der sidder nogle ude i miljøet med en akademisk uddannelse, der ved, hvordan systemet fungerer, og misbruger det ved at blive ved med at stille os spørgsmål og mistænkeliggøre os", siger han.

En psykisk belastning

Jesper Erenskjold Moeslund, Rasmus Ejrnæs' kollega fra Institut for Eco-science, har ikke deltaget i arbejdet med naturindikatoren, men også han bliver udsat for trusler og chikane, i forbindelse med at han er projektleder på den danske rødliste. Det er en oversigt over ca. 13.300 danske arter med information om, hvor truede af udryddelse de er. Listen er baseret på vurderinger af hver enkelt art, som udføres af nationale eksperter efter internationale kriterier udarbejdet af International Union for

→ Nature Conservation, men alligevel er forskerne gennem en årrække blevet angrebet på deres troværdighed.

Jesper Erenskjold Moeslund siger, at fremgangsmåden og kritikken af forskerne er den samme, som Rasmus Ejrønæs oplever, hvor modstanderne forsøger at undergrave deres troværdighed og begraver dem i klager.

“Vi bliver kritiseret for ikke at være transparente, men uanset hvor transparente vi er, og uanset om vi stort set altid står til rådighed for dialog, bliver kritikken ved. Hvis vi udleverer tallene, vil de have tallene bag tallene. Det er fuldstændig absurd, og det er ren chikane, at de bliver ved med at stille nye spørgsmål. Det handler i virkeligheden om, at modstanderne forsøger at skabe tvivl om grundlaget for nationalparkerne og de urørte skove for at få processen omkring udvælgelsen til at gå om. Så længe der endnu er uafklarede detaljer, eller de har en klage eller et spørgsmål under behandling et sted, kan de sige, at forskerne er under anklage. Mistænkeliggørelse virker desværre, for nogle mennesker tror vitterligt på disse modstandere”, siger han.

Jesper Erenskjold Moeslund tilføjer, at han forsøger at holde sig uden for debatten, men det er vanskeligt, da han er den, der ved mest om rødlisten i Danmark.

“Jeg ville helt sikkert blande mig mere i debatten, hvis jeg ikke var bange for at komme under angreb. Jeg forsøger at være utrolig venlig og nuancere debatten for ikke at gøre folk sure og aggressive, men alligevel sår modstanderne tvivl om rødlistens troværdighed og forsøger at grave fejl frem, som ikke er der. Det påvirker én, man får hjertebanken, og man tænker, om der er noget, man har overset, hver gang det sker. Du bliver i tvivl om, hvorvidt du er helt ren, når du bliver hængt ud i en gruppe på Facebook. Det er, ligesom hvis du blev stoppet af politiet i din bil. Du kan ikke lade være med at tænke, om de finder noget, der er i stykker ved bilen. Så ja, chikane og anklager virker”. ■

“Klagesagen handler udelukkende om, hvad der er god videnskabelig metode”

Kjeld Hansen, der har klaget over en naturvidenskabelig forskningsrapport fra Aarhus Universitet, afviser, at det er chikane, at han klager over og søger om aktindsigt i forskernes arbejde. Det handler om at sikre den videnskabelige kvalitet.

Kjeld Hansen, miljøjournalist, økologisk landmand og drivkraften bag bloggen www.gylle.dk, der skriver kritisk om landbruget og miljøspørgsmål, er rystet over afgørelsen på den klagesag, han havde anlagt ved Aarhus Universitets Praksisudvalg, der behandler anklager om tvivlsom forskningspraksis.

Udvalget har afgjort, at forskerne bag rapporten “Udvikling af en dansk naturindikator” ikke har benyttet tvivlsomme forskningsmetoder.

Kjeld Hansen siger, at det ryster ham, at udvalget ikke har villet tage stilling til det afgørende spørgsmål, nemlig om forskningsmetoden, de har benyttet, lever op til det internationale kodeks for forskning.

“Praksisudvalget finder overordnet set, at denne sag afspejler en faglig uenighed, der knytter sig til et politisk omdiskuteret tema, og som vedrører den valgte forskningsmetode og metodebeskrivelse, herunder udvælgelsen af benyttede eksperter og kriterierne for den såkaldte konsensusrunde. Disse metodespørgsmål – og spørgsmålet om god eller dårlig forskning – falder det uden for Praksisudvalgets opgave at tage stilling til. Hverken den faglige metodediskussion eller den naturpolitiske diskussion hører efter udvalgets opfattelse hjemme i en retlig ramme sat af lov om videnskabelig uredelighed,

men derimod i en fri og åben faglig og politisk debat”, står der i afgørelsen.

Uhørt at bygge rapport på anonyme eksperter

Kjeld Hansen er stærkt utilfreds med, at udvalget ikke vil tage stilling til AU-forskernes brug af anonyme eksperter i forbindelse med arbejdet med udviklingen af Dansk Naturindikator, som har været tre år undervejs. Meningen med projektet er, at alle skal kunne se, hvor god naturtilstanden er, hvor godt naturen er beskyttet af dansk lovgivning, og hvor gode vi har været til at give plads til den vilde naturs egne processer.

“Det er helt uhørt at bygge en naturvidenskabelig rapport på hemmelige kilder. Det kan man gøre i sociologi og humaniora, men ikke i naturvidenskab. Den skal være baseret på målinger og ikke på meninger”, siger han.

Ifølge Kjeld Hansen fremgår det ikke af rapporten, ud fra hvilke kriterier eksperterne, der har vurderet naturens tilstand, er blevet udvalgt.

100 eksperter i henholdsvis biodiversitet og miljøjura har angiveligt modtaget en invitation, men under halvdelen af dem sagde ja. De resterende 48 blev delt op i to ekspertgrupper i “Trusler” og “Regler”, men yderligere syv eksperter forlod projektet af uoplyste årsager, så de to grupper endte med at omfatte 41 deltagere tilsammen.

De blev bedt om at vurdere, hvor alvorlige 25 beskrevne trusler er for biodiversiteten i fem typer af økosystemer, og derefter blev der afholdt en konsensusrunde, hvor eksperterne skulle revurdere deres synspunkter efter at være blevet præsenteret for medianværdien af alle de andre eksperters vurderinger. Derefter blev det samlede trusselsbillede beregnet som medianværdien af de afgivne vurderinger. Kjeld Hansen mener, at eksperterne på den måde er blevet presset til at nå frem til konsensus.

Liste med skidt og kanel

Han søgte om aktindsigt i listen med navnene på de deltagende eksperter og endte i andet forsøg med at få udleveret de 41 navne, men uden at deres titel, fagområde og arbejdssted var oplyst. Han kunne heller ikke få navnene på forskerne, som havde afvist at medvirke eller havde trukket sig i løbet af projektet.

“Da jeg gennemgår navnene, ligner det invitationen til en fætter-kusinefest. Det er Rasmus Ejrnæs’ venner og fagfæller, der opererer inden for samme meningsramme som ham selv, der medvirker, mens kritikerne ikke er blevet inviteret”, siger Kjeld Hansen og tilføjer, at han har forhørt sig hos en række relevante eksperter, der fortæller, at de ikke har fået en invitation.

Han kalder ekspertlisten en besynderlig blanding af skidt og kanel. Den rummer godt nok flere anerkendte biodiversitetsforskere som fx lektor Hans Henrik Bruun og lektor Jacob Heilmann-Clausen, begge fra Københavns Universitet, samt professor Jens-Christian Svenning fra samme institut som Rasmus Ejrnæs.

Rasmus Ejrnæs selv optræder i en dobbeltrolle, da han både er blandt

eksperterne i rapporten og leder af forskningsprojektet. En anden er specialist i europæiske og grønlandske edderkopper. Der figurere også en landbrugsmaskinmekaniker, der arbejder som skovløber med ansvar for store græssende dyr. En ekspert i “Regler” kommer fra landbrugets videntcenter, SEGES, hvor vedkommendes eneste publicerede forskningsartikel drejer sig om “miljøregulering af malkekvæg i andre EU-lande”. Et bestyrelsesmedlem fra den radikale kampagnegruppe “Vild med Vilje” optræder også på listen sammen med to kommunalt ansatte biologer.

“Biologer fra en kommune er ikke eksperter i hverken biodiversitet eller miljøjura, og det viser deres tilgængelige cv’er også, men de er Rasmus Ejrnæs’ private venner. Det understreger bare, at rapporten er noget makværk”, siger Kjeld Hansen.

Forsker eller agitator?

Han understreger, at det ikke er en sag mellem ham og Rasmus Ejrnæs, men et spørgsmål om, at naturindikatoren bryder med de internationale principper for naturvidenskabelig forskning.

Rasmus Ejrnæs (billedet) har sit eget radio-program, og han deltog også i Bloom Festival i 2021, hvor fotografen fangede ham i en samtale med forfatter Josefine Klougart.

Han tilføjer, at problemet er, at Rasmus Ejrnæs optræder politisk i offentligheden som fortaler for rewilding, altså at genskabe selvforvaltende økosystemer i naturen blandt andet ved at genindføre store dyr, samtidig med at han står for at levere myndighedsbetjening til de offentlige myndigheder, og i sidstnævnte rolle skal han være uvildig.

“Rapporten er udarbejdet med det eneste sigte at vise, at rewilding er fantastisk og den eneste måde at redde naturen på. Han er ikke længere forsker, men agitator, og det kan vi ikke være tjent med”, siger Kjeld Hansen, der understreger, at han ikke har chikaneret Rasmus Ejrnæs eller de andre forskere bag rapporten.

Han har dog forståelse for, at mange mennesker er vrede på Rasmus Ejrnæs og de øvrige forskere.

“Det er lykkedes dem at fornærme 99 procent af alle, der lever i og med naturen i Danmark, så jeg forstår godt, at folk siger: Hvad bilder de sig ind, når de vil ødelægge vores erhverv? Rasmus Ejrnæs ligger, som han har ret, da han selv startede den hårde tone i debatten med nedladende bemærkninger. Han har fx kaldt hestefolkene for hestepigerne, så det virker en lille smule ynkeligt, hvis han nu påstår, at han bliver chikaneret”, siger Kjeld Hansen. ■

“Biologer fra en kommune er ikke eksperter i hverken biodiversitet eller miljøjura, og det viser deres tilgængelige cv’er også, men de er Rasmus Ejrnæs’ private venner. Det understreger bare, at rapporten er noget makværk”.

KJELD HANSEN

Danske spor i historiske grusomheder

Belgiske kolonister spredte død og lemlæstelse i Congo i slutningen af 1800-tallet, men de fik hjælp af mange danskere, der søgte eventyret, men endte som medskyldige i grusomme forbrydelser. Det skriver Sine Maria Vinther ph.d.-projekt om.

Congo – et jordisk skatkammer af mineraler og naturrigdomme. Men samfundsmæssigt set en tragedie, der har stået på i halvandet hundrede år og stadig kommer til udtryk i form af udnyttelse, vold og fattigdom.

Den koloniale udnyttelse af Congo kulminerede i årene 1885-1908, hvor det enorme land under navnet Fristaten Congo var den belgiske kong Leopold II's private ejendom. De relativt få år var præget af hensynsløs udnyttelse af landets ressourcer og af en brutal – næsten sadistisk – undertrykkelse af den lokale befolkning, der anslås af have kostet 5-8 millioner mennesker livet.

Hvad der er mindre kendt, er, at tusindvis af skandinaver – og altså også danskere – tog del i denne lidet gloriøse del af verdenshistorien som en del af den såkaldte congohær.

“Folk tog selv tjeneste dernede. Kong Leopold havde et godt øje til danske søfarere, fordi han mente, vi var særligt ærlige. Derfor målrettede han sin hvervekampagne mod Skandinavien. Der har været congofarere i enhver by med søfart, for eksempel Marstal”, fortæller Sine Maria Vinther.

I sit ph.d.-projekt dykker hun ned i den dunkle fortid og fortæller om skandinaverne og deres roller i de forbrydelser, der blev begået under mere eller mindre organiserede forhold.

Et af de værste eksempler på det var de afhuggede hænder.

Huggede hænder af børn

“Det blev straffet med døden, hvis tvangsarbejderne ikke nåede at indsamle den pålagte kvote af gummi. Henrettelsen blev dokumenteret ved, at gendarmene huggede hænderne af

VIS DIT PH.D.-PROJEKT

Hvem: Sine Maria Vinther, cand.mag. i historie og performedesign.

Hvad: Skandinaviske gerningsmænd i de kolonialistiske forbrydelser i Fristaten Congo.

Hvor: Institut for Kommunikation og Humanistisk Videnskab, RUC.

Hvorfor: Projektet undersøger brutalisering og udvikling af voldskultur blandt skandinaver – congofarere – der lod sig hjerne til congohæren i Fristaten Congo 1885-1908.

Britiske missionærer sammen med congolesiske mænd, der viser hænder, som gendarmer fra ABIR (Ango-Belgian India Rubber Company) har hugget af deres ofre.

ligene og afleverede dem som en del af gummihøsten, der blev afregnet med det belgiske gummiselskab. Det udviklede sig til, at afhuggede hænder blev en form for valuta, og konsekvensen af det blev, at der også er eksempler på, at uskyldige børn fik hugget deres hænder af, alene fordi hænderne var penge værd”.

Disse grusomheder kom flere tusinde skandinaver og herunder en god del danskere altså til i mere eller mindre grad at tage del i. For mange var det en barsk virkelighed, der afløste en drenge-drøm om oplevelser under eksotiske himmelstrøg.

“Dengang var det at tage til Congo som at tage til månen – et fantastisk eventyr. Henry Morton Stanley havde udforsket Congo, og hans rejseberetninger var blevet bestsellere. Mange congofarere skrev selv dagbøger, måske med en lille drøm om at skrive den næste bestseller. De tog virkelig derned, fordi de skulle på eventyr. De tog blå-øjede af sted, men mange af dem endte som medskyldige i forbrydelser”, siger Sine Maria Vinther.

Inspirerede “Dommedag nu”

Selv om historien om Fristaten Congo er relativt ubeskrevet, kender mange alligevel til den på indirekte vis. Romanen “Mørkets hjerte” skrev forfatteren Joseph Conrad på baggrund af sine oplevelser som flodkaptajn i Fristaten Congo. “Mørkets hjerte” blev senere oplæg til filmen “Dommedag nu”, hvor handlingen dog er flyttet til vietnamkrigen.

“Conrad beskriver Fristaten Congo som et “kolonialistisk blodbad af rang”. Og det er ingen fiktiv overdrivelse. Det er billedet, man får, når man læser dagbøger derfra”.

Fristaten Congo fik dog en relativt kort levetid, og det var ironisk nok de afhuggede hænder, der endte med at rive fundamentet væk under Leopold II’s regime. Billeder af kurve med afhuggede hænder begyndte at sprede sig i Europa og skabte så stor international kritik, at Leopold til sidst måtte afhænde kolonien til Belgien.

Sine Maria Vinthers arbejde med at blotlægge de skandinaviske congofareres rolle og oplevelser tager først og fremmest udgangspunkt i de mange nedskrevne beretninger, de har efterladt.

“Der er en kæmpe samling af kilder – rejseberetninger, dagbøger og andre levn

fra congofarerne – i Oslo. Men der findes også danske førstehåndsberetninger på forskellige lokale museer. Jeg er så heldig at have et samarbejde med Vrije Universiteit i Bruxelles, og min belgiske bivejleder dernede mener, at han har fundet nogle retsdokumenter fra sager mod soldater i congohæren, og at der er flere skandinaviskeklingende navne iblandt”.

Kolonihistorie er følsomt

En rejse til Congo er endnu ikke på programmet på grund af knaphed i budgettet. Men Sine Maria Vinther håber, det kommer til at ske.

“Jeg har lige udarbejdet en rejseansøgning om det. Jeg ville ikke føle mig som congoforsker uden at have været der. Der er ganske vist ingen kilder – de er fragtet til Europa. Og i Congo var der ikke tradition for nedskrevne beretninger. De blev overleveret mundtligt. Det er det ulykkelige ved at studere kolonihistorie – man får altid magthavernes udlægning af historien. Men der er andre muligheder. For eksempel har

jeg læst, at congoleserne brugte træfigurer til at sende budskaber”, fortæller hun.

Kolonihistorie er de senere år blevet et politiseret og følsomt emne. Alene det, at man som hvid vesterlænding forsker i og fortæller afrikansk historie, kan i nogles øjne være problematisk. Det er Sine Maria Vinther ikke blind for.

“Det nemme svar er, at mit projekt ikke handler om congolesere, men om skandinaviske gerningsmænd. Men jeg køber ikke den med, at jeg ikke må beskæftige mig med Congo, bare fordi jeg er hvid. Til gengæld er det som privilegeret vesterlænding min opgave at give plads til afrikansk forskning”.

Sine Maria Vinthers projekt er tværfagligt og har ud over at være historiefagligt også et ben i faget kulturmødestudier. Det kommer blandt andet i spil i hendes undersøgelse af sammenhængen mellem det kolonialistiske kulturmøde og udviklingen af voldskulturer. ■

MENTORER GAV “AKADEMISK SELVTILLID”

Som 21-årig arrangerede hun store koncerter og havde sin egen virksomhed. Men troen på sine boglige evner kunne ligge på et lille sted for Sine Maria Vinther.

“Jeg havde nogle tumultariske teenageår, og jeg var nødt til at gå op i fuldt pensum i gymnasiet. Så i forhold til det boglige havde jeg absolut ikke tro på, at jeg kunne noget. Til gengæld var jeg god til at arrangere ting, og da jeg samtidig havde en passion for rockmusik, begyndte jeg at arrangere store koncerter og være manager for en række bands”, fortæller hun.

Det fik hende til at tage en bachelor i music management på Musikkonservatoriet i Aarhus. Det var imidlertid en karriere, der ikke kunne holde på den lange bane.

“På et tidspunkt syntes jeg ikke, jeg kunne holde til det mere. Jeg tror ikke, jeg havde tilstrækkeligt skarpe albuer, og det er noget, der skal til i den branche”.

Sine Maria Vinther lavede det, man i businessjargon kalder en “turnaround”, og skiftede musiklivet i Aarhus ud med studielivet i København, hvor hun startede på RUC. Og her var det så, at hun mødte sin første “mentor” – en underviser, der simpelthen fik tændt den akademiske ild i hende.

“Det var en vejleder, der til min egen store overraskelse så et lys i mig og blev ved med at presse mig til at læse mere og mere.

Og så fandt jeg ud af, at det kan jeg jo godt, det her”.

Sine Maria Vinther fortæller, at hun siden har haft flere vejledere, hun betragter som mentorer, i den forstand at de har hjulpet hende frem i den akademiske verden.

“Den første mentor hjalp mig ved at give mig akademisk selvtillid. Den næste – min nuværende ph.d.-vejleder, har hjulpet mig med at skaffe mig forskellige arbejdsopgaver uden for universitetet. Den tredje var en vejleder, der ansatte mig som forskningsassistent, og som også fik mig ud at undervise på Forsknings Døgn”, fortæller hun.

Selv om hun havde søgt andre fag, slog det hurtigt igennem, at det var historiefaget, hun brændte for. Og det havde hun egentlig vidst længe.

“Jeg har altid været optaget af historie. Jeg troede bare ikke, at jeg kunne klare den læsetunge byrde. Første gang jeg havde sådan en wow-oplevelse, var jeg ikke særlig gammel. Jeg skulle med toget og havde købt Peter Øvigs “Efter drabet”, som fortæller om de skyggesider af modstandsbevægelsen, man ikke hørte om i folkeskolen. Allerede der fik jeg lyst til at grave i historien og gøre op med de historieforskende romantiske billeder, der ellers tit er. Og det er stadig min mission”.

Studerende var prøvekaniner – og de elskede det

I stedet for at lære sine kursister om klassisk forskningsformidling kastede Marianne Achiam de studerende ud i eksperimenter for at søge efter nye formidlingsgreb.

Som underviser er det naturligvis god stil at stille med et grundigt planlagt kursusforløb med overblik og styr på aktiviteterne og deres læringsindhold fra begyndelse til slut.

Men det kan også – læringsmæssigt set – være god stil at stille med en plan, hvor felterne står om ikke tomme, så i hvert fald halvtomme. Det kræver bare lidt mere is i maven.

Lektor Marianne Achiam og postdoc Sabrina Vitting-Seerup fra Institut for Naturfagenes Didaktik på KU valgte sidstnævnte på deres kursus i videnskabsformidling for kandidatstuderende. Det blev den klassiske floskel om at “asfaltere, mens vi kører” – ikke af nød, men som et didaktisk valg, hvor de studerende blev inddraget i den faglige udvikling.

“Jeg har haft ansvar for kurset i naturvidenskabelig formidling i nogle år, men jeg ville gerne udvikle det i retning af universitetets bæredygtighedsdagsorden, så det altså bliver til et kursus i bæredygtighedskommunikation. Men litteraturen viser, at bæredygtighedskommunikation skal tænkes på en lidt anden måde. Det er ikke manglende viden, der er problemet, men at få borgerne indstillet på, hvad det vil sige at leve bæredygtigt, og få dem til at forestille sig, hvordan en bæredygtig fremtid kan se ud”, fortæller Marianne Achiam.

På kanten af almindelig formidling

I et forsøg på at dyrke og udvikle den genre valgte de to undervisere at bygge kurset op omkring eksperimenter med fire utraditionelle formidlingsformer:

rollespil, personlig brevskrivning, science fiction, art science.

“Alt samme noget, der ligger meget på kanten af det, man kalder almindelig forskningsformidling. Men også nogle greb, der gør, at deltagerne tænker formidling på andre måder end bare at fortælle modtageren: Nu skal du reducere dit karbonfodspor. Ideen var så, at vi ville kaste det her i hovedet på de studerende uden at vide, hvor det gik hen. Samskabe med dem og se, hvad vi kan bruge det til i en formidlingskontekst”, siger Marianne Achiam og tilføjer, at hun så samtidig kunne sætte flueben i forhold til universitetets ambition om forskningsintegration i undervisningen.

Rollespillet var det eksperiment, underviserne havde mest forhåndstjek på. Formålet var at afprøve og opleve den svære formidling. En situation, som en bæredygtighedsformidler, der skal overbevise folk om at ændre livsstil, hurtigt kan komme til at stå i.

Øvelsen tog udgangspunkt i en video, hvor en forsker og konspirationsteoretiker sad og diskuterede – og nej, det var før DR-programmet “Ellen Imellem”. Herefter blev de studerende sat sammen

parvis og bedt om at videreføre samtalen med de to roller fordelt mellem sig.

“Så i stedet for en akademisk diskussion satte vi folk i de roller og så på: Hvad gør det ved en, når man sidder over for en, der er skeptisk? Det interessante var, at alle sagde det samme: Man kan ikke bare tale til modparten og stå fast på, at man har ret. Man er nødt til at være lyttende, gå i dialog om tvivlen, og hvad der skal til for at overbevise om noget andet. Det er et eksempel, hvor en mere dialogisk interaktion er nødvendig, og det handler mere om attitude, position og formidlerrolle frem for viden”.

Brevskrivning og science fiction

Forsøget omkring brevskrivningen byggede på ideen om, at man med personlig appel kan nå endnu længere end blot oplysning og argumenter. Som oplægsholder deltog en skribent fra Det Europæiske Miljøagentur, der som optakt til en rapport havde lavet en øvelse med miljøagenturets forskere, hvor de skulle skrive deres indlæg på samme måde, som havde de skrevet et brev til deres mormor.

Efter oplægget skulle de studerende

Når man skal formidle bæredygtighed, skal der tages andre greb i brug. Sabrina Vitting-Seerup (tv.) og Marianne Achiam (th.) valgte selv at udvikle på de greb sammen med deres studerende.

gøre det samme: skrive et personligt brev og på baggrund af dette bruge brevet til at formulere en policy-briefing til en beslutningstager.

“Det var en blandet succes. Men sådan er det med eksperimenter. Vores hypotese var, at det, der virker fra person til person, også virker bedre til en politisk beslutningstager. Men jeg tror, vi undervurderede, hvor svært det er at skrive et personligt brev. Det gør man måske heller ikke så meget mere. Jeg ville nok gerne prøve det igen, men det skal rammesættes anderledes”, siger Marianne Achiam.

Ideen om at inddrage science fiction i formidlingen bygger på, at det kan være svært at forestille sig en anderledes verden – en bæredygtig verden – når man har sine fødder solidt plantet i den eksisterende. Her kan science fiction-genren være en slags løftestang, fordi man i den genre er vant til at acceptere det utopiske.

“Man kan sige, at fiktion tillader os at sige, hvordan noget kan være, uden at sætte spørgsmålstejn ved det. Hvis du får en historie fortalt, så accepterer du præmissen – helten kan flyve, sådan er det. Fiktionen skaber et rum, hvor man kan forestille sig noget, der ikke er, men

kunne være. Og forskningen peger på, at hvis man bruger science fiction til at skabe scenarier af fremtiden, så hjælper man folk til en mere kvalificeret diskussion af, hvilke skridt der skal tages for at nå den bæredygtige fremtid”.

Øvelserne her var, at deltagerne gruppevis skulle vælge et science fiction-værk, som de skulle bruge i en formidlingsmæssig sammenhæng. Her var det eksempelvis animationsfilmen “WALL-E” om en lille oprydningsrobot på en jordklode dækket af skrald og det dystopiske drama “Snowpiercer”, der blev taget i brug.

Må selv udvikle viden

Det fjerde eksperiment – art science – var ifølge Marianne Achiam det mest ambitiøse.

“Det handler om, at man ikke bare bruger kunsten til at illustrere viden, men til at udvide begrebet om, hvad videnskab er. Man får de to områder til at trække på hinanden og skabe en større måde at erkende på”, siger hun.

Den del af kurset var hæmmet af coronanedlukning, så de konkrete art science-oplevelser var begrænset til

onlineudstillingen “Verden er i dig” – et samarbejde mellem Medicinsk Museion og Charlottenborg Kunsthall. Opgaven var at udvælge et værk og arbejde med formidlingspotentialer.

“De færreste kommer jo ud og arrangerer udstillinger. Men tanken var, at de måske kunne bruge nogle af de æstetiske greb. Det handler ikke bare om at levere tal og fakta, men også følelsesmæssige og æstetiske oplevelser”.

Om netop disse fire formidlingsformer er gode til bæredygtighedsformidling, er et spørgsmål, som de studerende ikke gik hjem med et klart svar på. Men kurset bød i hvert fald på meget refleksion om det spørgsmål.

“Der findes ikke så meget forskning om kommunikation af bæredygtighed. Så vi sagde: Vi kender ikke svarene. Hvis vi skal blive gode til at kommunikere bæredygtighed, må vi udvikle den viden selv, og det må vi gøre sammen”, siger Marianne Achiam.

Studerende “var så meget med på den”

På forhånd var hun selv lidt i tvivl om, hvordan de studerende ville reagere på, at de ikke nødvendigvis skulle lære skridtsikre formidlingsteknikker, men selv være en del af en eksperimentel udvikling. Den tvivl blev gjort til skamme.

“Jeg var virkelig overrasket over, hvor positive de var. Vi forklarede, hvordan vi ville gøre, og de var så meget med på den, virkelig entusiastiske. Man får lidt gratis, fordi det er et frivilligt kursus. De er der ikke, hvis ikke de er interesserede. Men flere var henne og sige, at det var rigtig fedt, vi tog bæredygtighedskommunikationen alvorligt og søgte nye måder. Jeg havde frygtet, at nogle ville tænke: Åh nej, hvor er det mærkeligt. Men der var næsten kun positiv feedback. Og de klarede sig godt til eksamen”.

Ud over den viden, Marianne Achiam tager med sig om bæredygtighedsformidling og undervisningen i dette, konstaterer hun også på det generelle plan, at studerende kan være glimrende samarbejdspartnere, når der skal skabes ny viden.

“Jeg tror i hvert fald, det er vigtigt, at man anerkender, hvor stærke medspillere de studerende kan være i det her. De er virkelig velkvalificerede til at deltage i sådan nogle eksperimenter, hvis man forklarer, hvorfor man gerne vil foretage dem, og hvad man tror, der kan komme ud af det”. ■

Københavns Universitet har fundet ny prorektor

Foto: Lizette Kåhre

Prodekan for uddannelse på Det Juridiske Fakultet **Kristian Cedervall Lautau** bliver ny prorektor for uddannelse på Københavns Universitet som

afløser for Bente Merete Stallknecht, som er skiftet til stillingen som dekan på Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet.

Efter test og samtaler var det et enigt indstillingsudvalgs vurdering, at Kristian Cedervall Lautau var den mest motiverede og klart stærkeste kandidat i forhold til de kompetencer og den erfaring, som er blevet efterspurgt.

“Kristian er en internationalt bredt anerkendt forsker med erfaring i forskningsbaseret undervisning og uddannelsesudvikling. Han er visionær og en meget dygtig kommunikator, som skaber tillid og engagement omkring mål og opgaver. Han er god til at skabe relationer, ligesom jeg vurderer, at han kan løfte rollen som prorektor med et strategisk perspektiv og i en politisk sammenhæng”, udtaler rektor for Københavns Universitet Henrik C. Wegener.

40-årige Kristian Cedervall Lautau er professor i retsvidenskab. Hans forskning handler om katastrofer, klima og risici, og hvordan disse reguleres og påvirker retten.

Hans seneste bog, “Katastrofer – og hvad de kan lære os om os selv”, giver et indblik i katastrofer, og hvordan vi som mennesker og samfund reagerer, når de opstår.

Kristian Cedervall Lautau tiltrådte som prorektor 15. juni, og den første opgave, han vil kaste sig over, er at udforme en ny uddannelsesstrategi for Københavns Universitet.

“En ny strategi skal sikre endnu bedre uddannelser fremover. Vi skal lave uddannelser med et højt fagligt niveau, som KU allerede er kendt for, og vi skal sikre, at der er et medejerskab for uddannelserne blandt studerende og ansatte”, siger Kristian Cedervall Lautau, der drømmer om at være med til at skabe et Københavns Universitet, der har en stærkere fælles identitet.

“Jeg vil gerne måles på, hvor mange der møder op til reunionfest på deres gamle gymnasium iført en KU-T-shirt som billede på, at de er stolte over at have taget deres uddannelse her. Man er jo på KU i en afgrænset periode, men KU skal være noget, man stolt tager med sig gennem hele livet”, siger den nye prorektor.

CBS udnævner prodekan for grøn omstilling

Hanne Harmsen er blevet udnævnt til prodekan for den grønne omstilling på CBS. Der er tale om en nyoprettet funktion, hvor hun skal være med til at synliggøre den samfundsvidenskabelige forskning på CBS, som spiller en central rolle for den grønne omstilling.

“Udnævnelsen er et signal om, at grøn omstilling har et stort ledelsesmæssigt fokus på CBS. Det er en vigtig fælles opgave, som påvirker både vores forskning og uddannelse. I

samarbejde med mange andre medarbejdere skal prodekanen stå i spidsen for at samle, synliggøre og udvikle vores grønne indsatser og bygge bro til virksomheder, politikere og andre forskningsinstitutioner”, udtaler Søren Hvidkjær, der er forskningsdekan på CBS.

Da CBS har en lang tradition for stærke og tværfaglige forskningsmiljøer inden for finansiering, økonomi, marketing, ledelse, innovation og strategi, kan CBS spille en væsentlig rolle i bestræbelserne på at mindske klimaforandringerne, mener den nye prodekan.

“Hidtil har der nok været en tendens til mest at tænke i ny teknologi, når vi taler grøn omstilling. Men der er også en samfundsvidenskabelig side. CBS kan for eksempel levere viden om forbrugeradfærd, indkøbsadfærd og økonomiske modeller, der kan måle effekten af nye tiltag. Og vi kan levere viden om, hvordan man leder en organisation, der skal indføre grøn omstilling”, udtaler Hanne Harmsen.

CBS vil fokusere på at udvikle løsninger, der kombinerer adfærd og forretningsforståelse med teknologi. Derfor har CBS etableret en række partnerskaber, særligt med STEM-området. Dem bliver Hanne Harmsen også tovholder for, ligesom hun skal sikre, at CBS løbende får mulighed for at involvere sig i relevante nationale og internationale tværfaglige tiltag inden for grøn omstilling.

Hanne Harmsen blev for halvandet år siden ansat som Green Transformation Officer på CBS. Inden da arbejdede hun i små seks år som vicedirektør i Innovationsfonden, hvor hun blandt andet beskæftigede sig med bæredygtighed og diversitet.

Tidligere i karrieren har hun været vicedirektør for uddannelse på KU og prodekan for strategisk ledelse samt dekan for forskning – begge dele på det daværende Handelshøjskolen i Aarhus. Og før den tid var hun forsker og forskede i innovationsledelse med fokus på fødevarerindustrien.

Ny formand og nye bestyrelsesmedlemmer udnævnt på AAU

Den fremtrædende erhvervsmand og it-iværksætter André Rogaczewski overtager den 1. juli posten som bestyrelsesformand ved Aalborg Universitet, hvor han afløser CEO i Danske Arkitektvirksomheder Lene Espersen.

André Rogaczewski, der er medstifter, partner og CEO i Netcompany, har siddet i AAU's bestyrelse siden 2019, hvor han har været med til at udvikle universitetets strategiske retning.

Samtidig tiltræder to nye eksterne bestyrelsesmedlemmer i skikkelse af tidligere folketingsmedlem og børne- og undervisningsminister Christine Antorini, der i dag er administrerende direktør i LIFE Fonden, og Anne Jastrup Okkels, der siden november 2016 har været hospitalsdirektør, først for Bispebjerg og Frederiksberg Hospital og siden vinteren 2021 for Herlev og Gentofte Hospital.

Derudover er fundraiser ved Institut for

Datalogi ved Det Tekniske Fakultet for IT og Design **Lene Horn** blevet valgt som medarbejderrepræsentant for den administrative medarbejdergruppe. Hun afløser Anne Bisgaard Pors Eriksen, der udtrådte af bestyrelsen den 31. marts 2022.

Nuværende næstformand, Lars Raadkjær Enevoldsen, der er Senior Vice President i Kamstrup A/S, er desuden genudpeget som bestyrelsesmedlem. Stener Kvinnsland, speciallæge i onkologi og professor emeritus ved Bergen Universitet, udtræder som bestyrelsesmedlem efter fire år i bestyrelsen.

Køge-borgmester nyt bestyrelsesmedlem på Roskilde Universitet

Foto: Køge Kommune

Køges socialdemokratiske borgmester, **Marie Stærke**, er blevet udpeget som nyt medlem af Roskilde Universitets bestyrelse med virkning

fra den 1. oktober 2022, hvor hun afløser Lisbeth Lollike, direktør i Lollike Consult.

Marie Stærke var første gang borgmester i Køge Kommune fra 2007 til 2013 og blev igen valgt til posten ved kommunalvalget i 2017. I 2020 blev hun desuden udpeget til næstformand i Socialdemokratiet.

Hun er bachelor i historie, engelsk og dansk fra Københavns Universitet.

Marie Stærke forventer at bidrage med et stærkt fokus på, hvordan universitetet kan udvikle samarbejdet med kommunerne i Region Sjælland.

“Det er 15 år siden, Region Sjælland blev til, og RUC er i høj grad “vores” regions universitet. Jeg ser frem til at bidrage til at skabe et fælles ejerskab til og stolthed over at være hinandens forudsætninger”, siger det kommende bestyrelsesmedlem.

“Med sin post som borgmester i Køge Kommune har Marie Stærke – ligesom Roskilde Universitet – en stor strategisk interesse i udviklingen af Region Sjælland, og hun har desuden udvist stærk interesse for og indsigt i hele uddannelsesområdet og dets betydning for den regionale udvikling. Det gør hende til en stærk profil, som vi glæder os til at kunne byde velkommen i bestyrelsen”, udtaler formand for Roskilde Universitets bestyrelse og administrerende direktør i NIRAS A/S Carsten Toft Boesen.

RUC's bestyrelse har ni medlemmer i alt – fem eksterne, som indstilles og udvælges af et indstillings- og udpegningsudvalg, samt fire interne bestyrelsesmedlemmer, som dækker både studerende, teknisk-administrativt og videnskabeligt personale.

Grundforskningsfond vil støtte 11 nye forskningscentre med samlet 625 mio. kr.

Bestyrelsen i Danmarks Grundforskningsfond har besluttet at støtte etableringen af 11 nye grundforskningscentre – Centers of Excellence, der skal drive banebrydende og nytænkende forskning.

“Vi tror på, at de 11 nye grundforskningscentre vil blive internationale fyrtårne i dansk

forskning, at de vil være dagsordensættende og skabe banebrydende resultater på deres felt. Alle ansøgere er på topniveau, og fondens bestyrelse har været igennem en lang og grundig proces, inden vi udvalgte de 11 ansøgere, som nu bliver inviteret til kontraktforhandlinger om etableringen af de nye Centers of Excellence", udtaler professor Jens Kehlet Nørskov, formand for Danmarks Grundforskningsfonds bestyrelse.

Blandt kravene til centrene er, at de placeres ved forskningsinstitutioner, oftest et universitet, og at de ledes af en centerleder, der ikke alene skal være en fremragende forsker, men også en visionær leder, der formår at skabe rammerne for et kreativt og dynamisk forskningsmiljø.

De nye grundforskningscentre bliver etableret for en seksårig periode med mulighed for forlængelse i yderligere fire år under forudsætning af en tilfredsstillende evaluering

De 11 centre fordeler sig med 5 på Københavns Universitet, 3 på Aarhus Universitet og 1 hver på henholdsvis Copenhagen Business School, Roskilde Universitet og Syddansk Universitet.

De 11 centre er:

Ana Antic, Københavns Universitet, til Centre for Culture and the Mind (CULTMIND). Fonden er parat til at bevilge op til 38.983.000 kr.

Eske Willerslev, Københavns Universitet, til Centre for Ancient Environmental Genomics (CAEG). Fonden er parat til at bevilge op til 75.000.000 kr.

Jens-Christian Svenning, Aarhus Universitet, til Center for Ecological Dynamics in a Novel Biosphere (ECONOVO). Fonden er parat til at bevilge op til 59.998.000 kr.

Jesper Svejstrup, Københavns Universitet, til Center for Gene Expression (CGEN). Fonden er parat til at bevilge op til 68.639.000 kr.

Lasse Heje Pedersen, Copenhagen Business School, til Center for Big Data in Finance (BigFin). Fonden er parat til at bevilge op til 59.399.000 kr.

Lone Simonsen, Roskilde Universitet, til Center for Interdisciplinary Study of Pandemic Signatures (PandemiX). Fonden er parat til at bevilge op til 47.000.000 kr.

Merete Bilde, Aarhus Universitet, til Center for Chemistry of Clouds (C3). Fonden er parat til at bevilge op til 59.998.000 kr.

Asger Mortensen, Syddansk Universitet, til Center for Polariton-driven Light-Matter Interactions (POLIMA). Fonden er parat til at bevilge op til 59.960.000 kr.

Søren Riis Paludan, Aarhus Universitet, til Center for Immunology of Viral Infections (CiViA). Fonden er parat til at bevilge op til 60.000.000 kr.

Riikka Rinnan, Københavns Universitet, til Center for Volatile Interactions (VOLT). Fonden er parat til at bevilge op til 60.000.000 kr.

Thomas Gammeltoft-Hansen, Københavns Universitet, til Center for Global Mobility Law (MOBILE). Fonden er parat til at bevilge op til 36.000.000 kr.

Coronaforsker fra AU vinder Forskningskommunikationsprisen

Foto: Søren Kjeldgaard

Michael Bang Petersen, professor i statskundskab ved Aarhus Universitet, er årets vinder af Forskningskommunikationsprisen 2022 og de 200.000 kroner, der følger med.

Som leder af forskningsprojektet HOPE er han blevet kendt som en sober, nuanceret formidler af sine forskningsresultater, og han har kastet lys over coronapandemien og undersøgt, hvordan tilliden mellem stat og borger udviklede sig i en mørk tid, hvor sygdom, nedlukninger og hurtigt udviklede vacciner vendte vores hverdag på hovedet.

Juryen, der består af formandsgruppen i Danmarks Frie Forskningsfond og et ekspertpanel fra videnskab.dk, fremhæver, at Michael Bang Petersen utrætteligt har stillet op i medierne, hvor han roligt og sagligt har formået at sætte ord på danskernes tanker om og reaktioner på pandemien, som vi alle kan forstå, med afsæt i resultaterne fra HOPE-projektet. Gang på gang har prisvinderen sat fokus på væsentligheden af tillid og god kommunikation, hvis krisehåndtering skulle lykkes, og han har selv optrådt som eksponent for begge dele.

Uddannelses- og forskningsminister Jesper Petersen udtaler i forbindelse med prisuddelingen:

"Det er en vanskelig opgave at formidle kompleks forskning. Men vi har brug for, at forskningen slår rod og kommer ud i samfundet. Derfor hylder vi dem, der gør forskning relevant og bringer den tættere på alle dem, den handler om. Michael Bang Petersen har dedikeret sin forskning til demokratiets tilstand i en pandemitid, hvor det har været allervigtigst. Utrætteligt og roligt har han afdækket og sat ord på følelser, vi gik rundt med, da nedlukninger, fraværet af vores nære, bekymringer for hurtigt udviklede vacciner eller frygt for at miste vores arbejde ramte mange af os. Michael Bang Petersen forskede, formidlede og rådgav beslutningstagere på en og samme tid med HOPE-projektet. Det skylder vi ham stor tak for, og jeg er meget glad for at overrække ham dette års Forskningskommunikationspris".

Forskningskommunikationsprisen blev uddelt første gang i 2004. Formålet er at hædre forskere, der har gjort en særlig indsats for at kommunikere deres forskning til en bred offentlighed. Prisen skal således skabe større opmærksomhed om og anerkendelse af forskeres populærvidenskabelige formidling. Prisen skal samtidig bidrage til at skabe debat i befolkningen om forskning og forskningens betydning for vores samfund og hverdag. Sidste år gik prisen til en anden coronaforsker i skikkelse af professor Lone Simonsen fra Roskilde Universitet.

DTU-professor modtager årslegat på 5 mio. kr.

Dorte Juul Jensen, professor, dr.techn. fra DTU Construct, har modtaget Villum Kann Rasmussens Årslegat til Teknisk og Naturvidenskabelig

Forskning, som er en af Danmarks største individuelle forskerpriser, for sin banebrydende materialeforskning og utrættelige indsats for at styrke dansk forskning. Sammen med årslegatet på fem mio. kr. modtager hun en årslegatmedalje med hendes navn indgraveret. "Prisen er en unik anerkendelse af mit arbejde og betyder, at jeg kan udbygge min forskning til at forstå de komplicerede strukturer, der sker i 3-d-printede metaller, når de udsættes for mekaniske eller termiske belastninger. Først når vi forstår, hvad der virkelig foregår inde i metallerne, kan vi udvikle og forbedre dem til gavn for samfundet", siger Dorte Juul Jensen.

I sin 41 år lange karriere har Dorte Juul Jensen udviklet nye eksperimentelle teknikker til at studere metaller i både to, tre og fire dimensioner. Det har gjort hende i stand til at karakterisere, hvordan metallerne ser ud indeni, og forstå noget af den måde, de opfører sig på. Hendes forskning bliver blandt andet brugt til at fremstille nye, stærkere og mere formbare materialer, der kan spare ressourcer og energi.

"Dorte Juul Jensen er en fremragende repræsentant for videnskab på højeste niveau og for samspillet mellem grundforskning og praktisk anvendelse. I Villum Fonden er vi stolte over at kunne give hende Villum Kann Rasmussens Årslegat. Hendes arbejde har ført til ny indsigt om metaller nanostruktur, men det har også haft meget direkte indflydelse på industrien, hvad enten man vil forstå, hvorfor der opstår revner i jernbanespor, eller man vil vide, hvordan man former aluminiumskomponenter med en optimal mikrostruktur", siger Jens Kann-Rasmussen, formand for Villum Fonden.

Dorte Juul Jensen er forfatter til over 450 videnskabelige artikler.

Geograf fra RUC vinder prestigefyldt specialepris

Foto: RUC

Cand.scient. Thomas Siggaard Andersen har fået tildelt

Geografiens Talentpris for sit speciale om folkelig mobilisering efter eksplosionskatastrofen i Beirut i august 2020.

Prisen blev overrakt d. 25. april af H.K.H. Kronprinsen ved en prisoverrækkelse hos Geografisk Selskab.

Thomas Siggaard Andersen har fået prisen for sit speciale "Encounters through Disasters: Disorientation and Insurgency in Post-Explosion Beirut", som han har afleveret på Nordic Urban Planning Studies på Roskilde Universitet. Specialet er baseret på digitalt feltarbejde foretaget med indbyggere i Beirut under coronaepidemien.

I indstillingen til specialeprisen fra specialevejleder og lektor i kulturgeografi Lasse Koefoed lyder det bl.a.:

“Specialet har under meget vanskelige forhold udført digitalt feltarbejde i Beirut og har med udgangspunkt i dette arbejde fremkommet med ny interessant viden. Der er tale om relevant viden, som kaster lys over folkelig mobilisering til genopbyggelse og solidaritet i katastroferamte områder. I specialet har den studerende på vedholdende vis arbejdet med indbyggernes egne erfaringer og motivationer for genopbygning af Beirut som by, efter at katastrofen ramte byen i august 2020 (...) Specialet har desuden fokus på, hvordan vi handler, når katastrofer rammer os, hvilket er en yderst relevant geografisk problemstilling, som der udvises en behørig respekt for”.

Geografiens Talentpris er en pris for nyuddannede geografer og tildeles talentfulde geografer, der i det forgangne år har modtaget deres kandidat- eller ph.d.-grad i geografi. Alle prisvindere modtager Geografiens Talentpris for deres kandidat- eller ph.d.-projekt, som er geografisk relevant, tværfagligt og nytænkende samt samfundsrelevant og aktuelt. De øvrige vindere i år var ph.d. Sinne Borby Ørtenblad og cand.scient. Marie Norddal Jendresen. Med æren følger 5.000 kroner.

Seks danske forskere modtager 116 mio. kr. fra Det Europæiske Forskningsråd

Seks forskere med base i Danmark får nu mulighed for at samle et stærkt team og påbegynde deres forskningsprojekter med hver cirka 18,7 millioner kroner i bagagen til de næste fem år. De har hver især modtaget en af de prestigefyldte europæiske topforskningsbevillinger – de såkaldte ERC Advanced Grants, som er målrettet erfarne topforskere, der har bidraget med markante videnskabelige resultater inden for deres forskningsområde i de seneste ti år. Danmarks Tekniske Universitet modtager tre og Aarhus Universitet, Copenhagen Business School og Nationalmuseet en hver. Bevillingerne til Danmark fordeles sig med tre bevillinger inden for området “fysiske videnskaber og ingeniørvidenskab”, to bevillinger inden for “samfundsvidenskab og humaniora” og én inden for “life science”.

Bevillingsmodtagerne fra **Danmarks Tekniske Universitet** er:

Anja Boisen, FREJA, Foldable, REconfigurable & Jagged devices for enhanced drug Absorption/ seeding.

Nini Pryds, NEXUS, Next Generation of Artificial Heterointerfaces as Building Blocks for Energy Materials.

Susan Stipp, DRIAD, Quantifying and controlling the mechanisms responsible for mineral behaviour: Dissolution, adsorption and crystal growth.

Fra **Aarhus Universitet**:

Mikkel Schierup, Xspect, X-chromosome driven speciation through testes-expressed genes: comparative population genomics meets scRNA analysis in primates.

Fra **Copenhagen Business School**:

Poul Fritz Kjær, GLOBALVALUE, Global Value Chain Law: Constituting Connectivity, Contracts and Corporations.

Fra Nationalmuseet:

David Gregory, ENDURE, Sustainable preservation of underwater archaeological sites: A novel approach to cultural heritage management. 253 topforskere fra 21 lande har i denne ansøgningsrunde modtaget ERC Advanced Grant-bevillinger for samlet set 4,65 milliarder kroner for deres excellente og banebrydende forskningsprojekter. 1.735 havde søgt, og cirka 14,6 procent fik en bevilling.

HUM-dekan fortsætter på SDU

Simon Møberg Torp, der har været dekan på Det Humanistiske Fakultet siden 2013, fortsætter de kommende år i stillingen.

Det står klart, efter at jobbet har været slået op, da Simon Møberg Torps nuværende periode stod til at udløbe.

Han er uddannet fra SDU og har været ansat i forskellige lederstillinger på universitetet siden 2006. Desuden er han lederuddannet på Harvard og MIT.

Det glæder SDU's rektor og formand for ansættelsesudvalget Jens Ringsmose, at Simon Møberg Torp får mulighed for at fortsætte arbejdet som dekan.

“Vi er meget tilfredse med, at det bliver Simon Møberg Torp, der skal føre humaniora på SDU videre. Der er et stort potentiale i den humanistiske forskning og humanioras uddannelser, som jeg er overbevist om, vi vil se blive forløst i de kommende år, når vi eksempelvis skal omstille os til en ny klimabevidst hverdag i samfundet. Simon Møberg Torps lederkvaliteter, store erfaring og visioner gør, at han er den rigtige til jobbet”, siger Jens Ringsmose.

Det humanistiske uddannelses- og forskningsfelt har i de senere år været hårdt ramt af nedskæringer, men ifølge Simon Møberg Torp bringer humaniora afgørende viden til vores samfund. Det er dekanen fortroingsfuld omkring vil komme endnu bedre til udtryk i de kommende år, og det vil han arbejde for.

“Jeg brænder for humanistisk forskning, uddannelse, vidensformidling og proaktivt samfundsengagement, der skaber værdi sammen med det omgivende samfund. Og kendetegnende for SDU og humaniora er netop ønsket om og optagetheden af at arbejde sammen med og bidrage til samfundet omkring os – såvel lokalt og nationalt som globalt. Og forudsætningen for at kunne gøre det er, at der også i fremtiden er mulighed for at bedrive humanistisk grundforskning af høj international kvalitet. Det er min ambition, at humaniora i fremtiden i endnu højere grad end nu skal være en efterspurgt samarbejdspartner såvel på som uden for universitetet”, slutter han.

AAU-forsker modtager Danmarks ældste teknikpris

Lektor **Pooya Davari** fra AAU Energi har modtaget Danmarks ældste teknikpris, Equinor Prisen. Han modtager prisen for sit arbejde med at sikre større

pålidelighed i den elektronik, der styrer den elektriske energi i eksempelvis vindmøller, solceller, batterier og elbiler. Et arbejde, der bidrager til elektrificeringen af samfundet og til den grønne omstilling.

Pooya Davari har gennem sin forskning samarbejdet med flere end 10 danske virksomheder. Målet har været at forbedre virksomhedernes produkter og at hjælpe dem på vej til at kunne leve op til kommende standarder for elektriske apparater. Det er afgørende for både virksomhedernes konkurrenceevne og for den grønne omstilling.

Pooya Davari tog sin ph.d.-grad ved Queensland University of Technology i 2013, og 2014 kom han til AAU Energi ved Aalborg Universitet. Equinor Prisen er på 100.000 kroner.

Pris til kræftforsker fra SDU

Odd Fellow Ordenens forskerpris på 250.000 kr. er blevet tildelt dr.med. **Henrik Jørn Ditzel**, der er professor i kræft og præcisionsmedicin ved Syddansk

Universitet og Odense Universitetshospital.

Prisuddelingen blev afholdt i Ordensbygningen i Sønderborg den 23. april.

Hans forskningsinteresser omfatter blandt andet brystkræft, cancerimmunitet og cancerstamceller. Blandt mere kliniske projekter har han og hans forskerkolleger undersøgt effekten af Covid-19-vaccination på immunresponset på eksempelvis bryst-, lunge- og tyktarmskræft.

Han tildeles prisen for sin store indsats og resultater inden for translational og klinisk kræftforskning.

AU-professor medlem af National Academy of Sciences i USA

Astrofysiker **Jørgen Christensen-Dalsgaard** fra Aarhus Universitet er blevet medlem af det eksklusive og højt estimerede amerikanske videnskabelige selskab National

Academy of Sciences. Dermed har selskabet nu to medlemmer fra AU, idet mikrobiolog Bo Barker Jørgensen blev optaget i 2020.

De to professorer blev formelt optaget ved en officiel ceremoni i Washington fredag den 29. april.

National Academy of Sciences har ca. 2.400 amerikanske og 500 internationale medlemmer. 190 af dem er nobelprismodtagere. I øjeblikket kommer de otte af medlemmerne fra danske universiteter. I løbet af de 157 år, akademiet har eksisteret, har det haft i alt 21 danske medlemmer.

Selskabets National Research Council optræder som rådgivningsorgan for amerikanske politikere, myndigheder og forskningsinstitutioner – ikke mindst gennem deres Decadal Surveys, der kommer med anbefalinger om, hvilken forskning der skal prioriteres de kommende ti år.

Jørgen Christensen-Dalsgaard har været central i udviklingen af seismiske undersøgelser af Solen og andre stjerner. Som leder af grundforskningscentret Stellar Astrophysics Centre (SAC) på Aarhus Universitet har han

været dybt involveret i studier af stjerneskelv og exoplaneter fra de to NASA-rumteleskoper Kepler og TESS. Han har således organiseret de over 500 forskere i TESS Asteroseismic Science Consortium (TASC).

“Jeg vil tro, at jeg næsten med det samme bliver involveret i den næste runde af Astronomy and Astrophysics Decadal Survey. Det er en meget omfattende proces, der indhenter ideer fra hele communityet og samler dem i anbefalinger. James Webb-teleskopet, som blev opsendt i december 2021, er fx et resultat af en anbefaling i Decadal Survey for 20 år siden”, siger Jørgen Christensen-Dalsgaard, der går på pension og bliver professor emeritus den 30. juni.

Syv yngre forskere får 10 mio. kr. hver

Lundbeckfonden har uddelt et LF Fellowship, som er på i alt 10 mio. kr., til syv yngre forskere, der dermed får mulighed for at oprette deres egen forskningsgruppe og samtidig få fem års arbejdsro til at fordybe sig i et projekt inden for det sundhedsvidenskabelige område.

“Bevillingen kan også søges af udenlandske forskere, som ønsker at etablere egen videnskabelig gruppe i Danmark – og LF Fellowships er traditionelt meget populære. Sådan har det også været i år, hvor vi uddeler dem for 16. gang”, fortæller Line V. Kristensen, Scientific Project Manager i Lundbeckfonden.

Fire af projekterne er inden for det neurovidenskabelige område, to drejer sig om cancerforskning – og et handler om kronisk nyresygdom.

De syv fellows er:

Fra Københavns Universitet: Azadeh Shahsavari, Peter C. Petersen og Nils Krietenstein.

Fra Danmarks Tekniske Universitet: Sunil Kumar Saini.

Fra Aarhus Universitet: Henricus Mutsaers, Francesc Xavier Bofill De Ros og Dan Bang (også tilknyttet Aarhus Universitetshospital).

Ung AAU-forsker vinder Spar Nord Fondens Forskningspris

Spar Nord Fondens Forskningspris uddeles hvert år til en yngre ikkeetableret forsker, der har afsluttet og fået bedømt et særligt excellent ph.d.-forskningsprojekt ved Aalborg Universitet.

I 2022 tilfalder prisen 30-årige **Christoffer Bech Polcwiartek**, der i foråret 2021 forsvarede sin afhandling, som sætter fokus på at forbedre behandling af hjertesygdom hos patienter med svær psykisk sygdom – og dermed opnå, at disse patienter forhåbentlig kan få et bedre liv og længere tid at leve i.

“Der er tit ting, man ikke lige får tjekket – hvis man også har svær psykisk sygdom – for eksempel hjertet. Patienter med svær psykisk sygdom har en dødelighed af hjertesygdom

på op til 40 pct. eller op imod tre gange så høj som andre. Det skyldes måske, at patienter med svær psykisk sygdom, fx skizofreni, bipolar sygdom og depression, ikke registrerer symptomer på hjertesygdom på samme måde som resten af befolkningen – og de kan også have svært ved at beskrive og forklare symptomer for deres læge. Derfor er det enormt vigtigt, at der, også blandt personer med psykiske lidelser, gives adgang til EKG – og at der kan spottes eventuelle forandringer, der kan være et forvarsel om udvikling af hjertesygdom, siger prisvinderen.

Allerede i sin studietid publicerede Christoffer Bech Polcwiartek “The Cardiac safety of aripiprazole treatment in patients at high risk for torsade”. For den vandt han Danske Regioners prisopgave i psykiatri – og siden har den engagerede unge læge været med til at publicere over 50 videnskabelige artikler.

Spar Nord Fondens Forskningspris er på 250.000 kroner, hvoraf de 200.000 kroner er øremærket Christoffer Bech Polcwiarteks forskning på Aalborg Universitet, mens de 50.000 kroner er en personlig gave.

Danmarks første professor i digital psykiatri på SDU

Psykolog og forskningsleder **Mia Beck Lichtenstein** er tiltrådt som professor i digital psykiatri ved Telepsykiatrisk Center i

Psykiatrien i Region Syddanmark og Klinisk Institut ved Syddansk Universitet.

Mia Beck Lichtenstein blev uddannet psykolog ved Københavns Universitet i 2005 og har en bachelor i idræt og sundhed fra Syddansk Universitet i 1999. Hun er særligt optaget af spændingsfeltet mellem psyke og krop og skrev i 2011-2013 ph.d. om træningsafhængighed og spiseforstyrrelser i danske idrætsmiljøer. Efterfølgende har hun forsket yderligere i spiseforstyrrelser og tilstande, hvor mennesker bliver afhængige af deres egen adfærd ved eksempelvis træning, arbejde eller spisning.

Siden 2008 har Mia Beck Lichtenstein været ansat som psykolog i Psykiatrien i Region Syddanmark, og i 2015 skiftede hun fra Børne- og Ungdomspsykiatrien til Telepsykiatrisk Center i Odense, hvor hun siden 2018 har været forskningsleder. I sit virke som professor skal Mia Beck Lichtenstein især forske i, hvordan digitale interventioner kan understøtte behandlingen af psykiske lidelser. Brugen af internetbaserede selvhjælpsprogrammer, apps, virtual reality, video og kunstig intelligens kan gøre støtten mere fleksibel og tilgængelig, og den kan tilpasses den enkeltes behov.

Mia Beck Lichtenstein har undervist på Syddansk Universitet siden 1999 og har en stor interesse for forskningsformidling, som har ført til to bøger og en række artikler, podcasts og foredrag, hvor hun omsætter viden fra forskning og klinik til gavn for mennesker med særlig interesse for mental sundhed og balancen i træning og mad.

Fondsbevilling til to forskere på Institut for Idræt og Ernæring på KU

Adjunkt **Andreas Mæchel Fritzen** og lektor **Thomas Elbenhardt Jensen** fra Institut

for Idræt og Ernæring på KU har hver modtaget en Excellence Emerging Investigator-bevilling på knap ti mio. kr. fra Novo Nordisk Fonden.

Adjunkt Andreas Mæchel Fritzen modtager pengene til projektet: “Elucidating the molecular mechanisms orchestrating the health beneficial effects of medium-chain fatty acids”, hvor han undersøger såkaldte “mellemkædede fedtsyrer”, der er til stede i blandt andet kokosolie og i mindre grad i mælkeprodukter.

Lektor Thomas Elbenhardt Jensen har modtaget midlerne til projektet “Exploring Mechanistic Determinants of Striated Muscle Insulin-sensitivity across the Health-Disease Spectrum” (SIDETRAC), hvor han tester en hypotese om, at insulinresistens blandt andet skyldes, at GLUT4 – et transportprotein, som stimuleres af insulin efter måltider og tillader, at muskelceller optager glukose – flyttes uden for insulinsignalet rækkevidde.

En Excellence Emerging Investigator-bevilling fra Novo Nordisk Fonden gives til spirende, talentfulde forskere typisk på seniorpostdoc- eller adjunkt-niveau, der er parate til at starte egen selvstændig forskningsgruppe, eller eksisterende gruppeledere i den tidlige fase af at starte deres gruppe.

Novo Nordisk Fonden uddeler hvert år blot fire Excellence Emerging Investigator- og tre Ascending Investigator-bevillinger i hele Norden.

ITU-forsker får bevilling til at udvikle neurale netværk

Professor i digital design på ITU-Universitetet **Sebastian Risi** har modtaget en bevilling på ca. 550.000 kroner fra GoodAI Grants Program til at udvikle

komplekse neurale netværk.

GoodAI Grants Program er en del af GoodAI, en organisation grundlagt i 2014 med det langsigtede mål at udvikle generel kunstig intelligens, der kan automatisere kognitive processer inden for videnskab, teknologi, forretning og andre områder.

Sebastian Risi, som leder Creative AI Lab og deler lederposten i Robotics, Evolution and Art Lab-forskningsgrupperne på ITU, skal efter planen udvikle såkaldte neural network policies, der kan tilpasse sig forskellige omstændigheder under udførelsen af komplekse reinforcement learning-opgaver, hvor systemet udvikler sig baseret på erfaring. Når en celle i systemet udvikler en policy (kaldet update-reglen), vil systemets tilpasning ikke længere være betinget af reinforcement learning eller evolutionære algoritmer, som er langsomme. I stedet vil systemet være i stand til selv at lære.

Har du en navnenhed, som du tænker er relevant, så send den til redaktionen på cb1@dm.dk. Vi kan ikke love, at alle kommer med, og forbeholder os ret til at redigere teksten.

Al henvendelse vedr. adresseændring eller -fejl hos din medlemsorganisation (DM eller Djøf).

Af Lasse Højsgaard, lah@dm.dk • Foto: Lasse Lehto

Finske ph.d.er forsvarer videnskaben med draget sværd

Den står på høje hatte og champagneslebne sværd, når finnerne afslutter deres ph.d.-forløb.

En ph.d. og en æresdoktor ved universitetet i Oulu, klar til promotio med hat og sværd.

Hvorfor skal det hele være så kedeligt?

Den tanke har nok ramt en graduende ph.d. eller to. Tre års hårdt slid, og så kulminerer det hele med et glas hvidvin, en mundfuld franske kartofler og et ph.d.-bevis sendt med posten.

Så er der sgu mere stil over det hos vores finske fætre og kusiner.

Man ville nok have forsvoret, at man skulle til Finland for at søge inspiration til fest og ballade, men når det gælder videnskabelige gradueringer, så er de i en helt anden liga. At blive indlemmet som doctor philosophiae i videnskabens

hellige haller er et ceremonielt cirkus, som vil kunne gøre mangan en logebroder lang i spyttet.

Til selve ph.d.-forsvaret er der streng dresscode. Kandidaten kommer helt i sort – kjole, kjolesæt eller militæruniform – og uden hat eller smykker. Opponenterne er tilsvarende mørkt klædt og bærer ydermere deres doktorhatte, som de under forsvaret placerer på bordet foran dem – bare sådan lige for at markere hierarkiet.

Efter forsvaret er der festmiddag, som den nyslåede ph.d. arrangerer for sine opponenter.

Men den seriøse festivitas begynder først ved det, som finnerne kalder promotio – en udnævnelsesceremoni.

Her modtager ph.d.erne nemlig deres doktorhat og sværd! Den høje hat er typisk sort, men ses også i andre farver alt efter videnskabsområdet. Hatten er et symbol på frihed, lærdom og forskningsfrihed, mens sværdet symboliserer forskerens kamp for det, vedkommende gennem sin forskning finder godt, rigtigt og sandt.

Aftenen før udnævnelsesdagen, afholdes en ceremoni, hvor ph.d.erne møder op med deres sværd og får den slebet på en gammeldags slibesten – vædet med

champagne. Herefter holder hver enkelt en kort tale, hvor de beskriver sværdets betydning og deres ansvar som forsvarere af videnskaben. Her varieres herrernes mørke sæt med en hvid vest og hvidt slips, mens damerne bærer en aftenkjole, der ikke er sort. Og ingen hatte.

Hattene kommer til gengæld på dagen efter ved den store ceremoni, hvor damerne i øvrigt møder i sort aftenkjole og sorte handsker, men uden smykker og skinnende knapper. Alle doktorer er naturligvis også bevæbnede med sværd.

Promotio arrangeres af fakultetet hvert tredje eller fjerde år og opsamler ph.d.er og æresdoktorer i perioden. Hele forløbet kan vare op til to uger med forskellige akademiske begivenheder og fester.

Lidt af en kontrast til den danske afslutning af ph.d.-forløbet, konstaterer Jukka Rantanen, professor ved Institut for Famakologi ved KU. Han tog selv sin ph.d. ved Helsinki Universitet, hvor han også var klædt ud efter alle kunstens regler.

“Det var lidt af et chok, da jeg kom til Danmark og fandt ud af, at mine ph.d.-studerende mødte frem til forsvaret i T-shirts og jeans”, fortæller han.

Han indrømmer, at det er en gammel tradition, som er temmelig krævende, ikke mindst for opponenterne, der måske i forvejen kommer rejsende langvejsfra.

“Men på den anden side tilføjer det noget ekstra værdi og højtideligholdelsen af ph.d.-graden og udnævnelsen. Ph.d.erne ser selv frem til festerne som en formel afslutning af forløbet” ■